

ROZHOVORY A MATERIÁLY /INTERVIEWS AND ARTICLES

Plzeňský architekt a výtvarník Klement Štícha/Pilsner Architect and Artist Klement Štícha

Petra Cinkaničová

Abstrakt

Studie pojednává o jednom z výrazných reprezentantů plzeňské poválečné architektury a umění Klementu Štíchovi. Štícha se znatelně otiskl svým dílem nejen v Plzni, ale v celém regionu. Autorka studie se snaží vystihnout jeho biografii zejména za pomoci metody orální historie.

Abstract

The study discusses one of the major representatives of Pilsen postwar architecture and art Klement Štícha. Štícha noticeably published his work not only in Pilsen, but in the entire region. The author of the study tries to capture his biography in particular by the methods of oral history.

Klíčová slova: Plzeň, poválečná architektura, sorela, Klement Štícha

Key Words: Pilsen, afterwar architecture, „sorela“, Klement Štícha

„V pátek 11. dubna zastihla výtvarnou obec Plzeňska neuvěřitelně smutná zpráva, že náhle zemřel Ing. arch. Klement Štícha. Krátce po svých osmdesátinách, které si připomněl letos 8. ledna. Již v minulém roce v příležitosti tohoto životního jubilea představil svoji současnou tvorbu na řadě výstav nejen v plzeňských výstavních síních. Přinášel jimi návštěvníkům radost a pohodu, zvláštní hedonismus v prožívání kontaktů s přírodou ve všech ročních obdobích. A na mnoha obrazech, kresbách i grafikách bylo slunce, symbol tepla a radosti.

Klement Štícha však byl (jak obtížně se píše ten minulý čas!) tvůrcem všestranným. Vystudoval Vysokou školu architektury a pozemního stavitelství, jako architekta ho lákalo především výstavnictví a interiérová tvorba. K těmto jeho nejznámějším dílům patřila kdysi proslulá EX Plzeň i řešení různých výtvarných výstav kolegů. Z jeho dalších prací nelze zapomenout na řešení Galerie J. Trnky a veřejnosti asi zůstává nejznámější prací poslední úprava interiéru plzeňské radnice. Historickou architekturu měl ostatně velmi rád. Vznikla řada děl s architektonickými dominantami hlavně západočeských měst, zejména pak Plzně.

Toto město si oblíbil. Není rodákem, rodovými kořeny patří na Zbirožsko, ale krátce po ukončení studií sem přišel, pracoval, rostli zde synové a nyní již i vnoučata. S městem žil, zajímal ho jeho rozvoj, kulturní dění, nalézal slova kritická i chvály. Pro výtvarníky byl kamarádem s velkými zkušenostmi, který dokázal formulovat svůj názor a k prosazení dobré myšlenky přispět nejen radou, ale také vlastní intenzívní prací.

Na právě otevírané členské výstavě v Galerii J. Trnky a v katalogu k ní je jeden z posledních obrazů, který sám pro prezentaci vybral. Voní teplými barvami a sluncem, tedy symbolický autorův poslední pozdrav i výzva k sounáležitosti, dobru.

Poslední rozloučení s Ing. arch. Klementem Štíchou se koná 22. dubna v 11 hodin v obřadní síni krematoria na Ústředním hřbitově v Plzni. Ve smutečním prostoru, ale nejen tam, poprosíme o tichou vzpomínku na umělce a kamaráda.“

Jana Potužáková³

Tolik Jana Potužáková, kolegyně, spolupracovnice a přítelkyně, v nekrologu, vzpomínce na Klementa Štíchu, který nečekaně zemřel 11. dubna 2013 ve věku osmdesáti let.

Návštěvníci plzeňských galerií a muzeí si jistě pamatují jeho obrazy prozářené sluncem, ze kterých číší energie a radost ze života. A stejně jako jeho obrazy šíří dobrou náladu, tak i on, podle svého syna, přátel a dalších pamětníků, rozdával kolem sebe úsměvy a pozitivní naladění. Klement Štícha ovšem nebyl jen malíř, ale především architekt, který dal vzniknout proslulým restauračním pavilonům v areálu Za řekou, na něž vzpomínají návštěvníci mezinárodní výstavy EX Plzeň.

Diplomovou práci na téma *Osobnost plzeňského malíře a architekta Klementa Štíchy* jsem si vybrala, jelikož je mojí studijní kombinací dějepis a výtvarná výchova. Práce vznikala na Katedře historie ale s výtvarnou výchovou, jak už napovídá předchozí odstavec a samotný název práce, má mnoho společného.

Velkým překvapením pro mě bylo, že k tomuto umělci, který se zásadně podílel na mezinárodní prezentaci města, neexistuje žádná monografie. Dílčí zmínky se nacházejí ve sbornících *Malá encyklopedie výtvarných umělců a architektů západních Čech⁴* a *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2006⁵*. Mým cílem tedy bylo, aby vznikla práce, která ukáže jak život Klementa Štíchy, tak i jeho vybranou architektonickou a volnou tvorbu.

³ POTUŽÁKOVÁ, Jana. Nekrolog. Osobní archiv Jany Potužákové.

⁴ POTUŽÁKOVÁ, Jana - HAVLIC, Vladimír - SÝKORA, Miloslav. *Malá encyklopedie výtvarných umělců a architektů západních Čech: 1945-1990*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990. ISBN 80-7088-016-3.

⁵ MALÁ, Alena. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců: 1950-2006*. Sv. 17, Šte-Tich. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2006. ISBN 80-86171-27-2.

Právě nedostatek písemných pramenů a literatury mě vedl k využití alternativní vědecké metody orální historie. Cenné informace, týkající se hlavně života Klementa Štíchy, mi pro mou diplomovou práci poskytl jeho syn Ing. Petr Štícha. Dalším hodnotným zdrojem pro mě byl rozhovor s PhDr. Janou Potužákovou, předsedkyní Rady Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti a bývalou ředitelkou Západočeské galerie. Rozhovory s Ing. arch. Petrem Domanickým, kurátorem sbírky architektury v Západočeské galerii, Mgr. Václavem Malinou, bývalým ředitelem Galerie města Plzně a PhDr. Vladislavem Krátkým, bývalým pracovníkem archivu Škoda, mi poskytly též řadu zajímavých materiálů.

Dalším cenným zdrojem se mi stal rozhovor s Klementem Štíchou v pořadu *Náš host* na Českém rozhlasu vysílaný 19. ledna 2013 a též dostupný na internetu⁶.

Nejdůležitější fází mé práce bylo tedy nashromáždit a zpracovat co největší množství informací související s osobou Ing. arch. Klementa Štíchy. Navštívila jsem proto řadu knihoven a archivů, ale bohužel ve většině případů se jednalo o velmi kusé až torzovité materiály. Nejvíce mě překvapilo, že v knihovně Západočeského muzea, kde proběhly dvě z posledních velkých výstav, nemají k těmto akcím žádné katalogy. Obdobně tomu bylo také v knihovně Západočeské galerie, kde proběhla řada souborných výstav Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti, jejímž členem byl i Klement Štícha. S podobným výsledkem jsem se setkala též v Archivu města Plzně. Dále jsem navštívila Státní oblastní archiv v Plzni, kde jsem měla možnost nahlédnout do projektové dokumentace z fondu Krajské projektové organizace Stavoprojekt Plzeň, který je ovšem neuspořádaný a bližší citace není možná. Přesto jsem zde získala materiály k soutěži na výstavbu obslužného střediska Plzeň-Doubravka, jíž se zúčastnil i Klement Štícha. V odloučeném pracovišti SOA Plzeň v Klášteře u Nepomuka, kde se nachází Archiv Škoda, bohužel nebyly uloženy prameny, které by se týkaly rekonstrukce Hotelu CD, jenž byl majetkem oborového podniku Škoda Plzeň.

Jiné materiály, které pro mě měly značný přínos, jsem získala z dobového tisku. Buďto v periodikách umístěných v Knihovně města Plzně či Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje nebo přímo z osobního archivu Petra Štíchy. Od něj jsem též obdržela několik katalogů k členským či samostatným výstavám.

V mé diplomové práci se zabývám životem Klementa Štíchy, jeho inspiračními zdroji, tvorbou, která je dále členěna na architektonickou a volnou, jeho členstvím v organizacích a samostatnými výstavami a zastoupením ve sbírkách.

V architektonické tvorbě jsou uvedena díla, která jsem považovala za nejprínosnější pro město Plzeň nebo taková, jež dokládají autorovu všestrannost. Taktéž u samostatných

⁶ ŠTÍCHA, Klement. Interview. In: *Náš host*. Český rozhlas Plzeň, 19. ledna 2013, 11:20. [online] Dostupné z: <<http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2814778>> [cit. 2014-02-18]

výstav jsem zvolila ty expozice, které proběhly v relativně nedávném období a jichž měl čtenář možnost se zúčastnit.

Pří výzkumu jsem se dozvěděla mnoho zajímavého o osobnosti, která se zapsala do historie umění ve městě, v němž žiji. Zabývala jsem se také tím, jaké je v Plzni povědomí o tomto umělci a překvapilo mě, že řada lidí jeho jméno vůbec nezná. Pevně věřím, že čtenáře má práce zaujme a přispěje k rozšíření znalosti o plzeňském malíři a architektovi Klementu Štíchovi a jeho dílo tak neupadne v zapomnění.

Život

Klement Štícha se narodil 8. ledna 1933 na statku v malé vesničce Chlum u Zbirohu jako druhorozený syn. Jeho otec byl zemědělcem, který vlastnil půdu o rozloze 23 hektarů. Štícha vyrůstal v rodině, kde se denní režim podřizoval práci na rozlehlých pozemcích, přírodě, ročnímu období, změnám počasí a mnohým dalším faktorům s tím souvisejícím. V rozhovoru pro Český rozhlas vzpomínal, jak každé dítě již od svých čtyř, pěti let muselo pomáhat - například pást husy, sbírat klásky, nosit dříví, od pozdějšího věku i jezdit s koňmi.⁷ Odtud pramenilo jeho sepjetí s přírodou, z níž bral ve větší či menší míře inspiraci pro svoji tvorbu po celý život. Byl ovlivněn téměř panenskou přírodou malebného kraje křivoklátských lesů, krajem Oty Pavla. K čemuž se sám vyjádřil slovy: „*Narodil jsem se na venkově a stále mne okouzluje takové všední věci, jako je svítání, jaro, léto, plískanice či mraky. Příroda v jakékoliv roční době mě už od dětství přitahuje a inspiruje.*“⁸

S největší pravděpodobností by Štícha dále pokračoval v živnosti svých rodičů, krátce po narození však onemocněl. Dostal zánět do levé ruky, který ho naštěstí neohrozil na životě, ale ruka se mu od té doby přestala dále vyvíjet a sílit. Nebyl tedy schopný vykonávat těžkou fyzickou práci, jež byla na statku denní náplní.

Je možné, že právě díky této nemoci se dostal k malování a tvůrčí činnosti vůbec. S malováním začal v šesti letech a v jednom z rozhovorů na své počátky vzpomíná: „*Nechodil jsem do žádné lidové školy, prostě jsem maloval jen tak na vesnici. Kreslil jsem sedláky, pole, lesy. Vzpomínám si, že jako malý kluk jsem se setkal s bezdomovcem, byl to voják, který ve válce přišel o nohu. Děti se ho šíleně bály, ... ale co uměl, tak bylo kreslení.*“

⁷ Tamtéž.

⁸ RACHMANN, Martin - VESELÁ, Renata. Výtvarníková díla inspirovala příroda. *Mladá fronta Dnes*. Západní Čechy, 21. března 2000, roč. 11, s. 3.

On opravdu nádherně kreslil. Já jsem se k němu nějak dostal a vždycky když přišel, tak jsem mu ukázal, co jsem namaloval, a on mě vlastně vedl.“⁹

Dalším umělcem, který Klementa Štícha v mládí ovlivnil, byl vynikající malíř Josef Hodek. Tento rodák z Hořehled na jižním Plzeňsku, jenž se později zabýval i dřevorytem, grafikou, knižní ilustrací a dalšími výtvarnými technikami, se po nějaký čas věnoval krajinomalbě právě v okolí Chlumu u Zbirohu. Tenkrát viděl Štícha poprvé malíře pracovat v plenéru a inspiroval se jím. Podle svých slov si vyhlédl zajímavý motiv na Zvíkovci. Přes poledne, v době volna, tam jezdil na kole a maloval. Výkres si v polích schovával do strašáka, a když už si ho chtěl odvézt domů, zjistil, že pole jsou sklizená a výkres tam není. Až po třiceti letech zarámovaný obraz objevil v jednom z domů ve vesnici.¹⁰

Po dokončení prvního stupně základní školy nastoupil Klement Štícha na osmileté reálné gymnázium v Rokycanech, kde v roce 1952 úspěšně složil maturitní zkoušku.

V 50. letech, v rámci kolektivizace, přeměny individuálního soukromého vlastnictví na kolektivní, iniciované Komunistickou stranou Československa, došlo ke znárodnění rodinného statku se všemi 23 hektary půdy a jeho rodiče byli označeni za tzv. kulaky. Slovo „kulak“, převzaté ze sovětské ruštiny a používáno komunistickou propagandou, sloužilo k označení soukromě hospodařících rolníků s alespoň 20, později 15 hektary půdy¹¹ a tímto porušujících státní zájmy. Pod různými nátlaky a perzekucí se státním orgánům podařilo sedláky donutit ke vstupu do Jednotného zemědělského družstva (JZD). Klementův o tři roky starší bratr a také bratranec museli na vojně sloužit u pomocných technických praporů, které se stalo zařízením pro umístění politicky nespolehlivých občanů k vykonávání vojenské služby beze zbraně ale také nástrojem tvrdé perzekuce¹². Štíchův syn Petr, při jednom z našich rozhovorů¹³, podotkl, že tuto dobu a situaci jeho rodiny věrně popisuje seriál *Zdivočelá země*. Pro jeho strýce si též několikrát přijela Státní bezpečnost a na několik dnů, někdy až týdnů, ho zavřeli a vyslýkali.

V této obtížné době, po složení maturity, se Klement Štícha dostal na vysokou školu. Petr Štícha se domnívá¹⁴, že snad kvůli handicapované levé ruce, ale především díky svému výtvarnému talentu, si jeho otec získal určitou přízeň představitele školského úřadu. Díky tomu mu bylo umožněno dále studovat. Nastoupil na České vysoké učení technické na Fakultu architektury a pozemního stavitelství v Praze, kde na něho měl výrazný vliv zejména

⁹ ŠTÍCHA, Klement. Příroda je bezedný zdroj inspirace, říká Klement Štícha. *Mladá fronta Dnes*. Kraj Plzeňský, 24. srpna 2012, roč. 23, č. 198, s. 4. ISSN 1210-1168.

¹⁰ ŠTÍCHA, Klement. Interview. In: *Náš host*. Český rozhlas Plzeň, 19. ledna 2013, 11:20. [online].

Dostupné z: <<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2814778>> [cit. 2014-02-18].

¹¹ ZVĚŘINA, Pavel. Kulak. In: *Totalita* [online]. © 1999 - 2014. Dostupné z: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/kulak.php>> [cit. 2014-02-19].

¹² TOMEK, Prokop. Kulak. In: *Totalita* [online]. © 1999 - 2014. Dostupné z: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/ptp.php>> [Cit. 2014-02-19].

¹³ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013.

¹⁴ Tamtéž.

profesor Jiří Štursa. Tento architekt, jenž byl v letech 1952 - 1954 děkanem již zmíněné fakulty na ČVUT, se zabýval otázkou sociálního bydlení a typizací stavební výroby podle sovětských vzorů, společně s Karlem Janů byl autorem Volmanovy vily v Čelákovících, jež je považována za jednu z nejvýznamnějších staveb českého funkcionalismu a jeho velkým vzorem byl švýcarský architekt a urbanista Le Corbusier.¹⁵

Po absolvování vysoké školy v roce 1958 dostal Klement Štícha umístěnku do Agroprojektu v Českých Budějovicích, kde pracoval jako architekt projektant. Během působení v tomto městě se též seznámil se svou budoucí manželkou a matkou svých synů.

Po dvou letech působení v Českých Budějovicích se Štícha se svou manželkou přestěhoval do Plzně, kde začal pracovat ve Stavoprojektu, organizaci, jež zajišťovala architektonickou výstavbu a přestavbu západních Čech. Plzeňský Stavoprojekt byl založen již v srpnu 1948, jako druhý v republice. Mezi zakladatele tohoto pracoviště patřili plzeňští architekti František Sommer, někdejší spolupracovník Le Corbusierův, a Jaroslav Hausner a dále pak pražští architekti Jan Gillar a Václav Zoubek.¹⁶

Ing. arch. Jiří Kydlíček, tehdejší ředitel Stavoprojektu Plzeň, vzpomíná v úvodu publikace vydané ku příležitosti 25. výročí založení organizace na její počátky takto: *„Stavoprojekt vznikl jako nová socialistická projektová organizace, jako nutný důsledek znárodnění stavebnictví, pro jehož postupné zprůmyslnění byl jedním z rozhodujících prostředků. Byl novou organizací nejen svou formou, ale i úkolem vytvořit nový obsah práce, vypracovat postupně podmínky pro komplexní pojetí projektování, přejít od individuálních forem, příznačných pro tehdejší epochu, ke kolektivní, týmové spolupráci nejdříve desítek a později stovek příslušníků technické inteligence.“*¹⁷ Z toho důvodu byli do nově vzniklé organizace přijímáni též i architekti, kteří přišli znárodněním o své soukromé kanceláře.

Náplní Krajské projektově inženýrské organizace bylo provádění průzkumných a projektových prací a inženýrských činností především na území Západočeského kraje¹⁸. Celá organizace měla složitou strukturu pracovišť. Klement Štícha působil v projektovém středisku architektonické tvorby „A“, kde byl vedoucím Ing. arch. Miloslav Sýkora¹⁹, se kterým společně pracovali na několika projektech týkajících se především výstavnictví.

Počátky Štíchova působení ve Stavoprojektu jsou spojeny s urbanistickými přestavbami a asanací Rokycan. Během těchto akcí, jejichž cílem bylo zlepšení životních a hygienických podmínek ve městě, se prováděly rozsáhlé stavební úpravy zahrnující demolici

¹⁵ TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců*. Sv. 2, L-Ž. Praha: Rudolf Ryšavý a Tvar, 1950, s. 570. ISBN 80-237-3633-7.

¹⁶ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 14. ISBN 978-80-86415-90-1.

¹⁷ SÝKORA, Miloslav. *Tvořivá léta: profil architektonické a projektové tvorby Stavoprojektu Plzeň 1948-1973*. Plzeň: Stavoprojekt, 1974, s. 5.

¹⁸ Tamtéž, s. 148.

¹⁹ Tamtéž, s. 147-148.

starších objektů a následnou novou výstavbu. Štíchovým úkolem bylo celý tento proces kresebně zdokumentovat. Dle slov jeho syna Petra²⁰ si ulice, statky, staré budovy apod. nejdříve nafotografoval a pak kreslil. Tento postup znovu zopakoval po zbudování nové výstavby. Na toto období prý velice rád vzpomínal. Celá kresebná dokumentace měla nejen archivační význam, ale byla důležitá taktéž pro samotné obyvatele města, kteří měli v jeho kresbách uloženou vzpomínku na předešlou podobu Rokycan.

Mimo kresebné dokumentace se Klement Štícha podílel také přímo na plánu výstavby v ulici J. Knihy. Asanační plán, jehož je Štícha autorem společně s Ing. arch. Miloslavem Sýkorou, velmi chválí Karel Jindřich v Kulturním přehledu Rokycan²¹ z dubna roku 1963. Popisuje úspěch výstavy *Rokycany v budoucnosti* proběhnuvší na jaře 1961, jež dokumentovala práce na asanačním plánu. Návštěvníky zaujalo řešení nábřeží Padrt'ského potoka a prostor mezi Padrt'ským potokem a Mlýnskou stokou. Karel Jindřich uvádí: „*Způsob, jak tento prostor autoři vyřešili, je jediné správné z hlediska potřeb zdravého bydlení. Sem do centra města umístili zeleň, vodu, slunce, hodně vzduchu. Jsou to faktory, které moderní město právě ve svých středních částech nezbytně potřebuje.*“²²

V roce 1967 Klement Štícha ukončil svoje působení ve Stavoprojektu a z organizace vystoupil, začal pracovat jako soukromník. V tehdejší době ale svobodné povolání nebylo podporováno, a proto ani on nemohl pracovat jako architekt „na volné noze“. Kvůli tomu, že nebyl zaměstnaný v žádném socialistickém podniku, musel též opustit Svaz architektů. Z toho důvodu byl evidovaný jen jako výtvarník, ne architekt²³. Díky značnému ovlivnění plzeňským kolektivem se začal více věnovat výstavnictví a interiérové tvorbě. Svoji volnou tvorbu vystavoval na kolektivních či skupinových výstavách již od roku 1960, samostatné výstavy pak uskutečňoval od roku 1969.

Zlomovým okamžikem byl pro Štíchu ale již rok 1966, kdy začal působit jako hlavní architekt mezinárodní výstavy EX Plzeň. Zdůrazňoval, že se jednalo o spolupráci se scénáristkou, výtvarníky a desítkami dalších architektů. Celou akci vnímal jako prestižní záležitost, jak z ekonomického, tak společenského hlediska. Vzpomínal, jak výstavou žila celá Plzeň a její vliv se rozrůstal, až se začlenila do kontextu všech výstav v republice a získala mezinárodní charakter. Nejvíce ho ale mrzelo, že město nakonec výstaviště prodalo a tím přišlo, dle jeho slov, o jeden ze tří fenoménů, díky kterým se Plzeň mohla zařadit mezi evropská města. Mezi tyto fenomény řadil výstaviště, letiště a fotbalovou ligu.²⁴

²⁰ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013.

²¹ JINDŘICH, Karel. Rokycany ve světle stavebního vývoje. In: *Kulturní přehledy města Rokycan na měsíc duben 1963*. Plzeň: Stráž, 1963, s. 12-16.

²² Tamtéž, s. 14.

²³ Rozhovor autorky s Ing. arch. Petrem Domanickým, 24. 2. 2014.

²⁴ ŠTÍCHA, Klement. Interview. In: *Náš host*. Český rozhlas Plzeň, 19. ledna 2013, 11:20. [online].

Dostupné z: <<http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2814778>>[cit. 2014-02-18].

Již během svého působení v Českých Budějovicích se stal členem Svazu československých výtvarných umělců. Domníval se, že díky členství v této organizaci, ač během celého období socialismu nevstoupil do komunistické strany, mohl volně tvořit. Své návrhy interiérů, které obsahovaly i výtvarná díla, předkládal komisi v Západočeské organizaci SČVU. Komise pak rozdělila práci mezi další výtvarníky, čímž vlastně Štícha zaměstnával i další umělce.²⁵

Dlouholetá přítelkyně a spolupracovnice PhDr. Jana Potužáková, předsedkyně Rady UVU, vzpomíná, že: „...svoboda projevu mu byla nade vše, ale bylo třeba zabezpečit rodinu, manželku a 2 syny. Nevyhýbal se proto v podstatě žádné práci, nebylo mu zatěžko vytvořit např. diplomy pro potřeby radnice či jiných organizací, tvořil velké architektonické realizace, např. EX Plzeň, interiérové úpravy, výstavní projekty, výstavy výtvarníků, expozice v muzeích a galeriích aj. Byl velmi pracovitý, ale zároveň za svoji práci zodpovědný. A to nejen v produktivním věku, ale v podstatě do posledka. Také nebyl skoupý, dokázal věnovat návštěvníkům výstav své grafické listy v různých návštěvnických soutěžích, obesílal charitativní akce atp.“²⁶

Soukromý ateliér měl Klement Štícha v Plzni nejdříve v Plachého ulici. V sedmdesátých letech se ale přestěhoval do nejvyššího patra budovy v Americké (dříve Moskevské) ulici, kde tvořil až do konce svého života. Z oken ateliéru se otevírají netradiční pohledy na historické jádro města a nad ním na obzoru panelové domy Severního předměstí.

Po revoluci, od roku 1990, vedl se svými syny Petrem a Pavlem, rovněž architektky, soukromý architektonický ateliér.²⁷ Společně pracovali na návrzích rodinných domů, ale například i na projektech průmyslové a podnikatelské zóny na Borských polích.

V ateliéru, který jsem měla možnost navštívit krátce před jeho vystěhováním, se dají poznat záliby a koníčky Klementa Štíchy. Většinou se jedná o sběratelství loutek či keramiky, jak mi též potvrdil jeho syn Petr.²⁸ Dále se pak výtvarník rád věnoval cyklistice, chodil do divadla, četl a léto trávil na venkově na chalupě v Plachtíně.

Právě v divadle a literatuře má rád spíše lehčí díla. Vyjádřil se k tomu v jednom z článků následovně: „*Takhle něco ze života, Otu Pavla a podobně. Rád poslouchám hudbu osmnáctého století, je taková poklidná. Hodně chodím do Komorního divadla, snad na všechno, co hrají. Do Tylova zajdu jen tehdy, když se chci dobře obléknout!*“²⁹

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

²⁷ MALÁ, Alena. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců: 1950-2006*. Sv. 17, Šte-Tich. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2006, s. 76. ISBN 80-86171-27-2.

²⁸ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 16. 1. 2014.

²⁹ DOBRÁ, Helena. Štícha: Nemám čas se nudit. *Plzeňský metropol*. 23. ledna 2003, roč. 2, s. 8-9.

To také potvrzují slova Jany Potužákové: *„Měl rád hudbu i literaturu, historii, zejména historická města a jejich architektonické dominanty. Nebyl asi vášnivým cestovatelem, i když neznámé také poznával rád.“*³⁰

Petr Štícha vzpomíná na zájmy svého otce taktéž hlavně ve spojení s kulturou: *„Byl vždy ve svém oboru velmi pracovitý a projevoval velké nadšení a zájem o kulturní dění. Kolektivní, samostatné výstavy či výstavy kolegů tvořily celý jeho život.“*³¹

Vzpomínky Jany Potužákové na Klementa Štíchu

PhDr. Jana Potužáková, předsedkyně Rady Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti a dlouholetá ředitelka Západočeské galerie, vzpomíná na spolupráci s Klementem Štíchou:

„Vzpomínek je hodně, spolupráce se datovala zhruba od konce 70. let prakticky do nenadálého úmrtí. Ještě k jeho lednovým osmdesátinám jsem psala články do novin, pak už jen parte UVU a novinový nekrolog.

Naše spolupráce byla hodně široká, byly to zejména články a recenze v tisku, úvodní slova katalogů a vernisáží výstav. Nemám je spočítané, snad desítky.

*Byl také výborným společníkem, řečníkem, dokázal zaujmout slovy, proto byl také oblíbeným účastníkem besed s návštěvníky výstav i setkání s umělci. Uměl zaujmout dospělé, ale i děti, což je pro umělce někdy obtížné.“*³²

Na otázku jak vycházel se svými kolegy, mi Jana Potužáková odpověděla: *„Klement s kolegy a lidmi vůbec vycházel většinou dobře. V podstatě si neuvědomuji větší konflikt, zášť, nenávisť. Byl komunikativní, měl dar slova i smysl pro humor, takový anglický a spíše laskavý než sžíravý. Vůbec ale neměl rád hrubost a vulgaritu, zejména pak ve vztahu k ženám. K nim dokázal být přirozeně galantní, dokázal ohodnotit krásu, něhu a vzdělanost.“*³³

PhDr. Jany Potužákové jsem se též ptala, zda měl Klement Štícha nějaké zvyklosti, kdy a jakým způsobem se mu tvořilo nejlépe a jaká byla jeho osobnost v roli umělce.

„Pokud vím, převážně tvořil ve svém krásném ateliéru na Americké ul., odkud měl pozoruhodný pohled na střed města, věže kostelů, střechy domů. Měl tento pohled rád, jako architekt tvořil veduty Plzně a dalších historických měst nejen v kraji. Kresebné poznámky si dokázal vytvářet i na schůzích, názorným záznamem doprovázel diskuse o architektonickém uspořádání řešeného prostoru. O svých obrazech a pracovních postupech mluvil nerad a cudně.

³⁰ Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

³¹ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013.

³² Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

³³ Tamtéž.

*Většinou jednal klidně, s rozvahou, ale dokázal se i pořádně rozzlobit a užít i jadrnější slovo. To však tehdy, když měl pocit, že projednávaný problém neodpovídá jeho názorům či záměrům. Uměl však vždy uznat svůj omyl a dát zapravdu jinému názoru. Nebyl puntičkář v negativním slova smyslu, ale měl rád pořádek, řád, srovnané myšlenky. Ve svém mluveném projevu nehovořil jalově, nebyl planým mluvku.*³⁴

Inspirační zdroje a východiska tvorby Klementa Štíchy

Každý umělec, architekt, tvůrce potřebuje ke své práci inspiraci, která mu pomáhá rozvíjet svůj talent a nadání do výtvarných či jiných děl. Nejinak je tomu i u Klementa Štíchy, pro nějž je hlavním inspiračním zdrojem příroda.

Příroda

Nejčastějším tématem, jež Klement Štícha zobrazuje na svých obrazech a z něhož vychází ve svých architektonických dílech, je jednoznačně příroda. Dětství strávené na venkově, v srdci křivoklátských lesů, kde sledoval proměny během jednotlivých ročních období nebo i jen denních dob, ho zajisté velmi ovlivnilo ve své budoucí tvorbě.

Svoji ideální krajinu, kterou každý nosíme v sobě, našel však na Šumavě, proslulé rychlými změnami nálad a koloritů, drsnou a poněkud melancholickou krásou. *„Její proměnlivou tvář zachycuje na řadě pláten od panoramaticky pojatých malířských záměrů k obrazům, ve kterých shluky stromů i osamocení solitéry symbolizují úhrnem své barevnosti střídání noci a dne ve sledu ročních dob.*“³⁵ Okouzila ho zde hornatá, členitá krajina s dramatickou náladou, kterou se snaží zachytit ve svých obrazech a předat jej tak divákovi. Přesto jedním z cílů je, aby člověk v jeho tvorbě našel mimo jiné i to, co malíř sám nenamaloval. Je zde místo i pro fantazii.³⁶

V pozdější malířské tvorbě se často setkáváme s motivy slunce, které prozařuje jeho obrazy a dodává optimismus a radost ze života. Autor se k tomu vyjadřuje slovy: *„Mým důležitým výtvarným tématem je slunce jako blahodárná síla, jež na lidi působí pozitivně.*“³⁷ *„Slunce vládne přírodě, formuje krajinu, mění její tvář a je fenoménem všeho, co na Zemi existuje.*“³⁸ Na sedmdesát prací s motivem slunce pak představil na souhrnné výstavě v roce

³⁴ Tamtéž.

³⁵ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy realizace*. Plzeň: Stráž, 1976, s. 4.

³⁶ RABOCH, Zdeněk. Klement Štícha hledí na svět s optimismem. *Plzeňský kulturní přehled*. Příloha Plzeňského deníku, říjen 2002, roč. 9, s. 28.

³⁷ JOSEFOVÁ, Hana. Klement Štícha vystavuje kresby měst. *Plzeňský kulturní přehled*. Příloha Plzeňského deníku, prosinec 2012, roč. 19, s. 8.

³⁸ BRŮHOVÁ, Bedřiška. Klement Štícha umí potěšit obrázky sluníček. *Plzeňský kulturní přehled*. Příloha Plzeňského deníku, prosinec 2011, roč. 18, s. 8.

2012 ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje pod příhodným názvem *Slunce pro každý den*.

Dalším inspiračním zdrojem byl Štíchovi rakouský umělec Friedrich Hundertwasser,³⁹ se svým jedinečným stylem, typickými pestrými obrazy s přírodními tvary a spirálami. V jednom ze svých manifestů Hundertwasser uvedl, že rovná čára v přírodě neexistuje. Inspiroval se vídeňskou secesí, Gustavem Klimtem a Egonem Schielem. Umělcovým přáním bylo žít v harmonickém vztahu s přírodou a nebýt závislý na běžné společnosti. V souladu se svou životní filosofií bojoval proti celosvětovému znečištění ovzduší, nukleárnímu nebezpečí ohrožujícímu přírodu a ničení kulturního dědictví. Podporoval architekturu respektující přírodu a člověka, což se nejvíce projevilo vydáním manifestů *Tvé právo na vlastní okno - tvá povinnost zasadit strom* nebo *Pryč od Loose*, v němž reagoval na Loosův výrok „Ornament je zločin.“ a hájil dekorativní hodnoty architektury.

Právě velký příklon Hundertwassera k přírodě a jeho barevnost s ornamentalismem ovlivnily malířskou tvorbu Klementa Štíchy. Podle Petra Štíchy⁴⁰ byl jeho otec fascinován tímto umělcem a jeho životním stylem. Objevování nového, ať už v případě Hundertwassera ve světovém měřítku, nebo v rámci širokého okolí Štíchova bydliště a inspirace přírodou a přírodními materiály, bylo pro oba umělce společné.

EXPO 1958⁴¹

Úspěch Československého pavilonu na EXPO 58 v Bruselu měl značný vliv na formování dalšího kulturního vývoje v Československu. Tzv. „bruselský styl“ vykazoval řadu společných znaků - „*práci s plastovým, laminátovým a kovovým nábytkem, obliba umakartu, obliba svébytných abstraktních („kosmických“, „atomových“ a podobných) tvarů a dekorů, zvláštní geometrické obrazce na stěnách, především šikmo vedené linky a trojúhelníkové tvary, odpovídající tvarování nábytku, předměty užitého umění v hladce elegantních tvarech.*“⁴² Tyto prvky, původně vytvořené předními výtvarníky, se objevovaly jak ve veřejných, tak později i v soukromých interiérech.

Klement Štícha podle Václava Maliny,⁴³ přestože neměl příležitost se v roce 1958 podílet na bruselské expozici, využil získaného úspěchu „bruselského stylu“ a jako mnozí další se jím nechal ovlivnit jak ve své architektonické, tak i volné tvorbě.

³⁹ RESTANY, Pierre. *Hundertwasser: síla umění: malíř-král v pěti podobách*. Praha: Slovart, 2004, s. 7-11. ISBN 80-7209-529-3.

⁴⁰ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 16. 1. 2014.

⁴¹ HAVRÁNEK, Vít a kol. *Bruselský sen: československá účast na světové výstavě EXPO 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let*. Praha: Arbor vitae, 2008, s. 16-19. ISBN 978-80-87164-03-7.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Rozhovor autorky s Mgr. Václavem Malinou, 28. 1. 2014.

Po roce 1960 se někteří umělci setrvačně drželi získaného vlivu, jiní využili „bruselský styl“ jako odrazový můstek pro další kulturní rozvoj, jehož společným jmenovatelem se ukázala abstrakce. „Bruselský styl“ se tak stal významným mezníkem nejen ve vývoji české architektury. „*Nekompromisně ukončil tápavé období dozrívání historismu, nekompromisně se obrátil k technickému, technologickému racionalismu s dobrým citem pro prostředí, s citem pro výtvarné hodnoty architektonického díla a stejně tak s citem pro souznění architektury a výtvarného umění.*“⁴⁴

Dalším inspirativním směrem byl Štíchovi kubismus. Přestože nebyl přímo zařazen do katalogu *Ohlasy kubismu v Plzni*, k této generaci též patřil,⁴⁵ spolu s Bohumilem Sedláčkem, Františkem Pavlasem, Ladislavem Fládrem, Jaroslavem Zapletalem ad.,⁴⁶ do čtvrté generace umělců hlásící se k vlivům kubismu. Jednalo se o výtvarníky narozené ve 30. či 40. letech, kteří v uvolněné atmosféře 60. let započali svoji tvůrčí činnost.

Vlivy kubismu se u Štíchy projevovaly i v architektuře. Petr Štícha⁴⁷ připodobnil jeho specifický styl, který je čitelný na úpravách Cizineckého domu nebo děkanátu pedagogické fakulty, k již zmíněnému dekorativnímu art decu. Podle něj to bylo zdobivé, ale svým způsobem jedinečné zpracování. K výrazným vlivům v rámci Štíchova díla je potřeba řadit i socialistický realismus.

Tvorba

Jiří Vykoukal již v roce 1976 zdůraznil, že výtvarná a architektonická tvorba netvoří u Klementa Štíchy dva póly jedné osobnosti⁴⁸, ale naopak představují vzájemnou symbiózu. Což dokládá i skutečnost, že jím navržené objekty jsou v interiérech často doplněny jeho obrazy a tvoří tak ucelené architektonicko-výtvarné dílo.

Architektonická a interiérová činnost

Klement Štícha ve své profesi architekta vypracoval projekty pro početné výstavy, vytvořil architektonická řešení řady památníků, muzeálních expozic i reprezentačních

⁴⁴ *Život v rytmu atomu: výstava věnovaná 40. výročí československé účasti na Světové výstavě EXPO '58 v Bruselu*. Praha: Národní galerie, 1998, nestránkováno. ISBN 80-7035-200-0.

⁴⁵ Rozhovor autorky s Mgr. Václavem Malinou, 28. 1. 2014.

⁴⁶ LOSENICKÝ, Bronislav. *Ohlasy kubismu v Plzni*. In: *Ohlasy kubismu v Plzni*. Plzeň: Galerie města Plzně, 2001, s. 9-44. ISBN 978-80-87289-03-7.

⁴⁷ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013.

⁴⁸ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy realizace*. Plzeň: Stráž, 1976, s. 4.

interiérů. Mezi ně patří například Státní vědecká knihovna, nádražní hala ČSAD, mázhauz plzeňské radnice nebo interiér Cizineckého domu.

Přestože vytvořil řadu různorodých architektonických projektů od vinárny, benzínové pumpy, přes obřadní síň, banku až po krematorium, nemá žádný zvlášť oblíbený. Sám se k tomu vyjádřil takto: „*Je to pestrá činnost, ale pokaždé musí člověk odevzdat dobrou práci.*“⁴⁹

Obchodní dům Centrum v Plzni-Doubrovce (1971 - 1972)

Při hlavní okružní komunikaci, dnešní Masarykově ulici, spojující centrum Slovan a plánovanou výstavbu Lochotína, měl vzniknout komplex tvořený předválečnou funkcionalistickou budovou školy (dnes Gymnázium Lud'ka Pika), kulturním domem a nákupním a společenským střediskem.⁵⁰

Zatímco kulturní dům nikdy realizován nebyl, v roce 1964 došlo k vypsání soutěže na téma *Ideová studie vyššího obslužného střediska Plzeň-Doubrovka* Krajským projektovým ústavem v Plzni. Byly vyzvány čtyři kolektivy autorů, aby se soutěže zúčastnily. Ing. arch. Klement Štícha společně s Ing. arch. Hynkem Gloserem a Ing. arch. Jaroslavou Gloserovou tvořily druhý soutěžní kolektiv *střed. B*. Čtvrtý kolektiv *střed. C* na základě osobního rozhodnutí neodeslal soutěžní návrh.

Předseda poroty Ing. arch. Václav Zoubek, společně s dalšími členy Ing. arch. Jiřím Kydlíčkem, Ing. arch. Milošem Maxou, Ing. arch. Vladimírem Ripplem a stav. Aloisem Kalašem, určila vítězem soutěžní návrh č. 3 kolektivu *střed. B* ve složení Ing. arch. Miloslav Sýkora, Ing. arch. Zbyněk Tichý a Ing. arch. Jaroslav Peklo. „*Vítězný tým ji řešil jako monoblok, soustřeďující dvoupodlažní obchodní dům a jednotlivé menší prodejny a restaurace kolem ústředního atria, lemovaného v úrovni patra ochozem. Obchodní dům zastropuje prostorová příhradová konstrukce, díky níž první patro neruší žádné vnitřní podpory. Obě obchodní podlaží vzájemně propojovala dvě proti sobě umístěná ramena schodiště, každé na půdorysu půlkruhu.*“⁵¹ Kolektiv získal za přínos v urbanistickém i architektonickém pojetí a za optimální přiblížení se k dispozičně-provoznímu cíli soutěže⁵² finanční odměnu ve výši 5 000 Kčs. Stavba byla realizována v letech 1967-1972.

⁴⁹ DOBRÁ, Helena. Štícha: Nemám čas se nudit. *Plzeňský metropol*. 23. ledna 2003, roč. 2, s. 8-9.

⁵⁰ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 54. ISBN 978-80-86415-90-1.

⁵¹ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 54. ISBN 978-80-86415-90-1.

⁵² SOA v Plzni, fond Krajská projektová organizace Stavoprojekt Plzeň, fotodokumentace projektů.

Soutěžní návrh č. 2 kolektivu „Gloserová-Gloser-Štícha“ se umístil na 3. místě a získal finanční ohodnocení 2 000 Kčs za uspokojivé architektonické řešení a splnění hrubého programu.⁵³

Přestože Klement Štícha soutěž na výstavbu dnešního Obchodního domu Centrum Doubravka se svým kolektivem nevyhrál, podílel se na jeho výzdobě. Uprostřed atria vytvořil společně s P. Pavlasem fontánu, dále pak keramický reliéf umístěný na fasádě jihovýchodní strany Centra a výtvarnou výzdobu restaurace a salónek v prvním patře.

V roce 1995 proběhla rozsáhlá rekonstrukce, při níž bylo zastřešeno celé atrium, vybudován supermarket a zmodernizovány prodejní prostory druhého nadzemního podlaží.⁵⁴ V září 2013 pak byl Obchodní dům znovu otevřen po náročné modernizaci interiérů, kdy došlo k uzavření celého prostoru, horní galerie byla propojena uprostřed atria lávkou a uprostřed dvorany vznikl tzv. zelený ostrov, prosklený prostor pro malé obchody, na jejichž střeše je vysazena okrasná zeleň.

Lovecký zámeček Tři trubky v Brdech (1972)

Lovecký zámeček Tři trubky v Brdech navrhl vídeňský architekt italského původu Camillo Sita v duchu doznívajícího romantismu na konci 80. let 19. století pro Jeronýma Colloredo - Mansfelda. Díky své strategické poloze uprostřed vojenského prostoru v brdských lesích sloužil především reprezentačním účelům. Hostil prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, později Edvarda Beneše a za okupace zde pobýval německý polní maršál Walter von Brauchitsch. I po druhé světové válce zámeček zůstal místem, které navštívilo množství čelních představitelů armády či ministerstva obrany. Z těchto důvodů byl udržován ve velmi dobrém stavu.

V sedmdesátých letech pak proběhla rekonstrukce exteriéru a interiéru, na které Klement Štícha pracoval společně s Ing. arch. Bohumilem Chvojkou a Ing. arch. Miloslavem Sýkorou⁵⁵. Vytvořil zde výtvarnou výzdobu společenských prostor.

Cizinecký dům (1974 - 1975)

Původně funkcionalistický objekt Cizinecký dům (dnes známý pod názvem Hotel CD) byl vybudován Škodovými závody v letech 1928-1929 a vznikl využitím dvou starších vil, z nichž jedna byla rozšířena přístavbou. Zároveň pak byla postavena v zahradě ještě

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Fakta a čísla. In: *Centrum Doubravka* [online]. . © 2012.

Dostupné z: <http://www.centrumdoubpravka.cz/70-fakta_a_cisla> [cit. 2014-06-12].

⁵⁵ Klement Štícha. *Československý architekt*. 1976, roč. 22, č. 20, s. 2.

třípatrová novostavba hotelu⁵⁶. Reprezentační spojovací křídlo, propojující oba objekty, s monumentálním vchodem a prosklenou ocelovou kopulí nad hlavním sálem pak vzniklo v roce 1931⁵⁷. Architektem tohoto počínu z přelomu 20. a 30. let byl Jaroslav Fišer⁵⁸.

Objekt sloužil většinou pouze pro ubytování zahraničních hostů a úředníků a při konání společenských akcí oborového podniku Škoda Plzeň. Pro veřejnost nebyl přístupný.

V 70. letech se pracovalo na obnově interiéru a částečně i exteriéru budovy. Přestavba zahrnovala zejména změnu vzhledu interiérů, při níž vznikla řada atypických sálů a salonků, jež byly doplněny různými uměleckými díly a uměleckořemeslnými prvky, např. dekorativní stěny od Ladislava Fládra a reliéfy Břetislava Holakovského⁵⁹.

Tato modernizace patří mezi nejvýznamnější architektonické práce Klementa Štíchy. Dokládá to i Josef Šteffel: „*Plné možnosti vlastního komplexního architektonického řešení se mu dostalo při rekonstrukci interiérů Cizineckého domu o. p. Škoda v Plzni, v nichž mohl volně rozvíjet vlastní záměry interiérového řešení. Použitím výrazových možností dřevěných obkladů stěn ve vazbě s leptaným sklem, kovovými a dřevěnými plastikami, textilními realizacemi a závěsnými obrazy více než dvaceti výtvarníků dosáhl jedolitého zasazení individuálních uměleckých realizací ve vlastní celkové architektonické koncepci.*“⁶⁰

V zasedací síni, zimní zahradě, saloncích a dalších interiérech spojuje Klement Štícha svůj smysl pro architektonický řád s citem pro materiál, strukturu a barvu. Kromě vnitřního zařízení, nábytku, keramických stěn a osvětlovacích těles vytvořil pro tyto prostory také osobité tapisérie. Jiří Vykoukal tuto skutečnost komentuje slovy: „*Zatím nejucelenějším výrazem takto chápané a uskutečňované koncepce je Cizinecký dům oborového podniku Škoda Plzeň, kde se při realizaci objektu mohla Štíchova osobnost rozvinout v celé šíři svého talentu - od úplného interiérového vybavení k architektonickým realizacím exteriérovým.*“⁶¹

Přestože se jednalo o velký a velmi propracovaný projekt, který v sobě kloubil nové interiérové dispoziční řešení s veškerými funkčními doplňky a užitým uměním, tak podle PhDr. Vladislava Krátkého⁶² nemohl být z důvodu přílišné náročnosti uskutečněn v plném rozsahu a zcela podle představ architekta. Nebyly též k dispozici potřebné technické vymoženosti, např. nemohl být zajištěn odpovídající počet pracovních sil pro údržbu objektu. Projekt byl tedy v takovém rozsahu neproveditelný. Z tohoto důvodu také bohužel nejsou k

⁵⁶ BERNHARDT, Tomáš. *Plzeň: průvodce architekturou města od počátku 19. století do současnosti*. Plzeň: Nava, 2013, s. 271. ISBN 978-80-7211-433-7.

⁵⁷ O nás. In: *CD Hotel Garni Plzeň* [online]. Dostupné z: <<http://www.hotelcd.cz/onas.html>>[cit. 2014-06-16].

⁵⁸ LIPUS, Radovan - VÁVRA, David. *Šumná města. Třetí kniha, Plzeň, Kroměříž, Benešov, Polabí, Valašsko, Jiráskův kraj, Slovácko, Chebsko, Šumava, Beroun, Třebové, Litomyšl, Trutnov, Otava, Jihlava, Tábor, Znojmo*. Brno: Druhé město, 2008, s. 31. ISBN 978-80-7227-275-4.

⁵⁹ BERNHARDT, Tomáš. *Plzeň: průvodce architekturou města od počátku 19. století do současnosti*. Plzeň: Nava, 2013, s. 271. ISBN 978-80-7211-433-7.

⁶⁰ ŠTEFFEL, Josef. Nad díly Klementa Štíchy. Tečka za jednou plzeňskou výstavou. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

⁶¹ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy realizace*. Plzeň: Stráž, 1976, s. 6.

⁶² Rozhovor autorky s PhDr. Vladislavem Krátkým, 12. 5. 2014.

projektu v archivu Škoda (pracoviště Státního oblastního archivu v Plzni se sídlem v Klášteře u Nepomuka) žádné písemné podklady k dispozici.

Přesto Klement Štícha na spolupráci s oborovým podnikem Škoda Plzeň vzpomínal rád. V rozhovoru pro Český rozhlas⁶³ uvedl, že měl při práci absolutně volnou ruku. Pokud potřeboval nějaký materiál, generální ředitel do dvou dnů vše obstaral.

V současné době je Hotel CD určený k prodeji. Doufejme proto, že slova Davida Vávry zůstanou vyslyšena: „*I když interiéry jsou pravdivým otiskem zavrženímohodné doby normalizace, tvoří mimořádně jednotný výtvarný celek, který by se měl zachovat příštím generacím.*“⁶⁴

Centrální autobusové nádraží Plzeň (1977, 1982)

V roce 1977 byla zahájena výstavba nového autobusového terminálu mezi Tylovou a Skvrňanskou ulicí, který umožní přestup na jednom místě a odstavení autobusů různých linek. První etapa výstavby nádraží ČSAD (dnes Centrální autobusové nádraží) byla dokončena v roce 1979 a znamenala uvedení do provozu ostrovních nástupišť s přístřešky a podchodem spojující Husovu a Tylovu ulici a jednotlivá nástupiště. Právě podchody Centrálního autobusového nádraží jsou realizací Klementa Štíchy.⁶⁵

Po dokončení druhé etapy, v roce 1983, byla otevřena moderní odbavovací hala. Dodnes zde můžeme vidět rozměrný keramický reliéf zdobící stěnu u východu k nástupištím. Na něm spolupracoval Štícha roku 1982 se Zdeňkem Jílkem, sochařem zaměřujícím se převážně na keramické plastiky vsazené do prostředí v té době moderní architektury.

Děkanát Pedagogické fakulty (1979, 1982)

V roce 1979 vytvořil Klement Štícha návrhy úprav interiérů a exteriérů děkanátu Pedagogické fakulty v Sedláčkově ulici v Plzni. O tři roky později pak realizoval výtvarnou výzdobu - obrazy, mříže a osvětlovací plastiky⁶⁶ a setkal se zde i s problémem řešení podzemních prostor. Podle Jany Potužákové zde Štícha vytvořil „...*mimořádně poutavý komplex, kde se ve šťastné jednotě v celku i detailu snoubí účel, užitý materiál, výtvarné zpracování i potřeby člověka.*“⁶⁷

⁶³ ŠTÍCHA, Klement. Interview. In: *Náš host*. Český rozhlas Plzeň, 19. ledna 2013, 11:20. [online].

Dostupné z: <<http://prehovac.rozhlas.cz/audio/2814778>> [cit. 2014-02-18].

⁶⁴ LIPUS, Radovan - VÁVRA, David. *Šumná města. Třetí kniha, Plzeň, Kroměříž, Benešov, Polabí, Valašsko, Jiráskův kraj, Slovácko, Chebsko, Šumava, Beroun, Třebové, Litomyšl, Trutnov, Otava, Jihlava, Tábor, Znojmo*. Brno: Druhé město, 2008, s. 31. ISBN 978-80-7227-275-4.

⁶⁵ POTUŽÁKOVÁ, Jana. K pětapadesátinám výtvarníka a architekta Klementa Štíchy. Má rád život. *Pravda*. 21. ledna 1988, roč. 69, s. 5.

⁶⁶ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy*. Plzeň: Stráž, 1984, s. 6-7.

⁶⁷ Tamtéž, s. 3.

Rekonstrukce plzeňské radnice

Klement Štícha se podílel na architektonicko-výtvarném řešení Mazhausu plzeňské radnice a na přelomu let 1992 a 1993 navrhl interiér sněmovního sálu.

Potužáková během našeho rozhovoru⁶⁸ zmiňuje, že se při úpravách interiérů radnice oprostil od všech předchozích nevhodných dobových nánosů a přiklonil se ke klidnému dřívějšímu řešení Svatopluka Jankeho v užití kvalitních materiálů a v čistém tvarovém působení renesančních architektonických článků.

Sněmovní sál, půdorysně kopírující obřadní síň o patro níže, zaujme červenými sedadly u dřevěných stolků sestavenými do písmene U a natočenými k řečnickému pultu a křeslům představitelů města. Veškerý nábytek byl realizován podle návrhů Klementa Štíchy.⁶⁹

Potužáková⁷⁰ se domnívá, že byl s výsledky své práce dle možností spokojen. Což se týká i výzdoby zmíněného jednacího sálu zastupitelstva, kam byly zcela dle jeho představ zapůjčeny ze sbírkového fondu Západočeské galerie kresebné kartóny Mikoláše Alše z cyklů *Z dějin národa českého a Řemesla*⁷¹, související s Alšovou sgrafitovou výzdobou plzeňských domů, zejména pak v Solní ulici a bloku domů na rohu Klatovské a Nerudovy ulice.

Kartony tak alespoň částečně odkazují na původní využití sálu, který po rekonstrukci na počátku 20. století fungoval jako městská obrazárna⁷². To také dokládají dva čtvercové světlíky ve stropě, jež jsou zachovány až do současnosti.

Galerie Jiřího Trnky

Galerie Jiřího Trnky je výstavním prostorem Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti. Dle slov Jany Potužákové⁷³ vznikla galerie úpravou bývalé mléčné jídelny na počátku 90. let a předpokládala funkční propojení trojitého historického prostoru (výstavní sálky a zázemí pro práci) a možné spojení s vedlejší Galeríí města Plzně (dříve prodejna nábytku) pro širší příležitostné výstavy.

⁶⁸ Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

⁶⁹ RŮŽIČKA, David. Zastupitelé se vozí na zaoceánském parníku: Seriál plzeňská tajemství. *Plzeňský deník*. 4. prosince 2004, roč. 13, s. 11.

⁷⁰ Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

⁷¹ RŮŽIČKA, David. Zastupitelé se vozí na zaoceánském parníku: Seriál plzeňská tajemství. *Plzeňský deník*. 4. prosince 2004, roč. 13, s. 11.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

Podle ní se charakteristickým rysem této práce interiérového architekta jeví vyhraněný cit pro historický prostor, v klenbách a klenebních lunetách působící čistě, bez zbytečného narušení původnosti technickými nezbytnostmi (zásuvky, závěsný systém, osvětlení atp.). Zvláště pokud si uvědomíme technologické možnosti doby úpravy a současné technické poznatky, pak lze jistě ocenit nadčasovost Štíchovy práce třeba v užití osvětlení výstavního prostoru. To bylo nově upraveno až v roce 2012.

I přes finanční omezení rekonstrukce působí prostory vyváženě, důstojně, nadčasově.

Architektonické řešení výstav

Mezi četnými realizacemi Klementa Štíchy se jistě nedají opominout architektonická řešení mnohých výstav. Ať už v rámci jeho působení ve Stavoprojektu, nebo v pozdější době pro Svaz českých výtvarných umělců nebo Unii výtvarných umělců plzeňské oblasti.

Výstava zlepšovacích návrhů

Jeden z prvních úkolů po jeho příchodu do Plzně v roce 1960 bylo vytvoření stálé expozice zlepšovacích návrhů a technického kabinetu zlepšovatelů. Společně s architektem Jaroslavem Chrtem navrhli mimo vlastní interiér výstavního pavilonu též prostor mezi jednotlivými dřevěnými pavilony výstaviště a letním kinem. Uvnitř pavilonu pak museli vytvořit prostory, které byly schopné pojmout jak variabilní exponáty dle zaměření konkrétní výstavy, tak i stálou přednáškovou síň s kinosálem či příruční knihovnu.⁷⁴

Výstava Nové bydlení

V témže roce 1961 Klement Štícha ve spolupráci s Miloslavem Sýkorou a Jaroslavem Chrtem instalovali výstavu Nové bydlení, při níž demonstrovali vzorový byt určený pro čtyřčlennou rodinu v panelovém domě. Maketou bytu, provedenou ve skutečném měřítku a včetně úplného zařízení a vybavení⁷⁵, mohli návštěvníci volně procházet. Zařízený byt byl vybaven budoucími symboly sídlišť - skříňovými stěnami v předsíni, koupelnovým jádrem a kuchyňskou linkou. Těžištěm celého dispozičního řešení byl obývací pokoj o rozloze necelých šestnácti čtverečních metrů⁷⁶.

⁷⁴ SÝKORA, Miloslav. Stálá výstava zlepšovacích návrhů v Plzni. *Československý architekt*. 1961, roč. 7, č. 13-14, s. 6.

⁷⁵ CHRT, Jaroslav. Plzeňská výstava - z nejuspěšnějších. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

⁷⁶ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 33. ISBN 978-80-86415-90-1.

Ex Plzeň

Již v padesátých letech minulého století docházelo ke kulturnímu a sportovnímu rozvoji města. Přestože byly zakázány veškeré nezávislé kulturní i tělovýchovné aktivity, vznikaly nové, státem řízené instituce. V šedesátých letech tento trend přetrvával a vlivem úspěchu Československého pavilonu na výstavě EXPO 1958 v Bruselu se podobné akce začaly objevovat i u nás. V roce 1966 tak byla zahájena tradice gastronomických výstav EX Plzeň na plzeňském výstavišti (dnes areál Obchodního centra Plzeň Plaza). Nejednalo se primárně o politický, ale spíše kulturně-propagační počín, kde se mohli návštěvníci seznámit s novými nebo méně dostupnými produkty.⁷⁷

O tom, že se Plzeň zaměří na výrobky potravinářského průmyslu, cestovního ruchu, gastronomie a pohostinství, bylo rozhodnuto již kolem roku 1960⁷⁸. Výstavy EX Plzeň se konaly v areálu plzeňského výstaviště, které bylo za tímto účelem postupně upravováno a doplňováno. Tím vznikly četné příležitosti pro architekty a výtvarníky. V letech 1967-1980⁷⁹ tak Klement Štícha působil jako hlavní architekt těchto mezinárodních výstav (v prvním roce konání tuto funkci vykonával Miloslav Sýkora⁸⁰).

Původní výstavní areál, postavený již v roce 1938, byl v polovině šedesátých let v zanedbaném stavu a do té doby využíván jen z části. Původní dva pavilony, které byly opraveny a spojeny zastřešením, jež vytvořilo centrální prostor atria⁸¹, byly rozšířeny o další dva. Řeku Mži překlenula železobetonová lávka, která umožnila propojit hlavní výstavní areál s pavilony, jež byly později vystavěny za řekou. Úspěch prvního ročníku v roce 1966 napomohl k dalšímu rozšiřování areálu, který byl završen o dva roky později, kdy výstavy EX Plzeň získaly oficiálně mezinárodní charakter⁸².

Ve druhém ročníku EX Plzeň 67 patřily mezi nejvýznamnější expozice *Pavilon chutí a vůní* a *Pavilon slavného piva*. V prvním jmenovaném mohli návštěvníci shlédnout novinky a výrobky zdravé výživy, krajové speciality či zahraniční výrobky a účastnit se degustací a soutěží. Prezentace plzeňského pivovaru, jež patřila k výtvarně nejmoderněji řešeným expozicím, seznamovala s historií, vývojem ochranné známky a výrobou piva a také oslavovala výročí 125 let trvání plzeňského prazdroje.⁸³

⁷⁷ DOUŠA, Jaroslav a kol. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*. Praha: Lidové noviny, 2004, s. 417-422. ISBN 80-7106-723-7.

⁷⁸ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 93. ISBN 978-80-86415-90-1.

⁷⁹ POTUŽÁKOVÁ, Jana - HAVLIC, Vladimír - SÝKORA, Miloslav. *Malá encyklopedie výtvarných umělců a architektů západních Čech: 1945-1990*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, s. 113. ISBN 80-7088-016-3.

⁸⁰ SUDA, Stanislav. Plzeň získává tradici ve výstavnictví. *Československý architekt*. 1966, roč. 12, č. 20-21, s. 3.

⁸¹ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 93. ISBN 978-80-86415-90-1.

⁸² Tamtéž, s. 94.

⁸³ Obraz našeho pohostinství. Otevřely se brány celostátní výstavy EX Plzeň 67. *Rudé právo*. 25. června 1967, č. 173, roč. 47, s. 1.

Na práci hlavního architekta vzpomínal Klement Štícha v rozhovoru pro Český rozhlas⁸⁴. Svoji funkci přirovnával k řediteli podniku, který musí spolupracovat s desítkami dalších zaměstnanců. Stejně tak on spolupracoval se scénáristou, výtvarníky a dalšími architekty a projektanty různých expozic. Bývalý ředitel výstav EX Plzeň Václav Kohoutek⁸⁵ srovnával výstavy s divadlem. Podle něj musel Štícha neustále upravovat interiéry pavilonů, přizpůsobovat je dané výstavě a vytvářet takové kulisy, aby návštěvníci přišli vždy do úplně jiného prostředí. Výtvarník Zdeněk Světlík⁸⁶ pak uvedl, že než vůbec k výstavě mohlo dojít, vše muselo projít celým složitým procesem - od objíždění a schvalování návrhů jednotlivých stánků vystavovatelů až po schvalovací řízení celé kompozice výstavy.

Podle slov Václava Kohoutka⁸⁷ se bohužel nedochovaly žádné materiály, které by dokládaly jednotlivé výstavy probíhající v rámci EX Plzeň. Uvedl, že si uchovával všechny náměty, libreta, scénáře, rozpočty a hodnocení, která musel zpracovávat pro vládní komisi pro výstavnictví, svázané do knih podle jednotlivých ročníků výstav ve své kanceláři. Když odcházel v roce 1992 ze své funkce, všechny materiály, včetně původních projektů Klementa Štíchy, dále pak katalogy, plakáty, pozvánky ad., předal svému nástupci. Ten s nimi pak naložil ne jako s prameny, které dokládaly významnou etapu plzeňského výstaviště, ale jako s bezcennými starými dokumenty, jež nezasluhují další archivaci.

Restaurační pavilony v areálu Za řekou

Původním záměrem bylo ukázat na výstavách EX Plzeň různé způsoby stravování ve vybraných oblastech Československa formou informačních panelů. Klement Štícha však prosadil výstavbu skutečných dřevěných restauračních zařízení, ve kterých se budou podávat jídla typická pro daný region⁸⁸. Tyto půvabné stavby, postavené v letech 1966 - 1969 a citlivě snoubící prvky lidové architektury s použitým přírodním materiálem, dotvářely svébytný charakter plzeňského výstaviště.

Podle Jiřího Vykoukala Klement Štícha při stavbě Rybářské bašty, Koliby, Salaše, Lovecké chaty a Viechy, „...nejprecizněji formuloval svůj vztah k přírodnímu materiálu - dřevu, a k oblasti, která jej v jeho původní podobě užívala nejdůsledněji - lidové architektuře. [...] Jednoduchost, účelnost, funkčnost v úhrnu dokonalého estetického účinku, jenž se formoval

⁸⁴ ŠTÍCHA, Klement. Interview. In: *Náš host*. Český rozhlas Plzeň, 19. ledna 2013, 11:20. [online].

Dostupné z: <<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2814778>> [cit. 2014-02-18].

⁸⁵ HLOBIL, Jiří. *Vzpomínky na fenomén plzeňského výstaviště*. Beseda s pamětníky a tvůrci. Západočeská galerie v Plzni, 4. února 2014.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ ŠTÍCHA, Klement. Interview. In: *Náš host*. Český rozhlas Plzeň, 19. ledna 2013, 11:20. [online]

Dostupné z: <<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2814778>> [cit. 2014-02-18]

v podvědomí venkovského člověka po staletí, v dokonalém sepětí s přírodou a formami i rytmem jejího života, jsou tu gruntem.“⁸⁹

Kromě těchto dřevěných staveb, které v sobě podle Petra Štíchy⁹⁰ kloubí moderní dynamickou architekturu a využití tradičních materiálů, byla rozšířena také Interkavárna. Stavba „...na nároží hlavní výstavní osy a nábrežní promenády. Její dynamicky působící zastřešení nesla lanová konstrukce, zavěšená v ocelovém rámu tvaru dvou nakloněných trojúhelníků.“⁹¹

Objekty sloužily svým účelům po celou dobu konání výstav EX Plzeň a některé z nich ještě i po jejím skončení. Jako první z těchto pavilonů zanikla Rybářská bašta, ještě před rokem 1989. Další restaurační zařízení byly zničeny povodněmi v srpnu 2002. Klement Štícha se k tomu vyjádřil slovy: „Byla to jedna etapa, a ta skončila. Největší rozkvět zažily hned na konci šedesátých let. Vznikaly postupně podle vzorů z Tater, Šumavy, Podještědí nebo jako rybářská bašta. Bylo to něco nového a lidem se líbily. Po deseti, patnácti letech už to byla jen komerční záležitost, nikdo nepřicházel s žádným oživením.“⁹² Do konce roku 2005 pak bylo zlikvidováno celé výstaviště a na jeho místě postaveno obchodní centrum.

Model Rybářské bašty

Rybářská bašta, pravděpodobně nejslavnější restaurační pavilon v části výstaviště Za řekou, se dočkala svého modelu v měřítku 1:50⁹³. Byl zhotoven v roce 2013 Miroslavem Korandou⁹⁴ ku příležitosti výstavy *Lesk, barvy a iluze / Architektura Plzně v šedesátých letech*, na které byl také slavnostně představen. Zmenšenina rozšiřuje sbírku architektonických modelů Západočeské galerie v Plzni.

Podle Domanického⁹⁵ se v atypických restauračních zařízeních prolínala tradice regionů či typů staveb s moderními trendy bruselského stylu. Podobné bašty vznikaly v rekreačních oblastech již v době Rakouska - Uherska. Dále uvádí⁹⁶, že Rybářská bašta na plzeňském výstavišti byla vybudována při druhém ročníku výstavy EX Plzeň a měla vlastní kuchyni a zahradní restauraci. Před objektem se také nacházel bazén s rybami, které si mohli

⁸⁹ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy realizace*. Plzeň: Stráž, 1976, s. 6.

⁹⁰ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013.

⁹¹ DOMANICKÝ, Petr. *Lesk, barvy a iluze: architektura Plzně v šedesátých letech*. Plzeň: Západočeská galerie, 2013, s. 94. ISBN 978-80-86415-90-1.

⁹² DOBRÁ, Helena. Štícha: Nemám čas se nudit. *Plzeňský metropol*. 23. ledna 2003, roč. 2, s. 8-9.

⁹³ Ve Třináctce ve středu představí Rybářskou baštu. In: *Region Plzeň*. 7. ledna 2014. [online]. © 2000 - 2014.

Dostupné z: <<http://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/?ve-trinactce-ve-stredu-predstavi-rybarskou-bastu>> [cit. 2014-01-22].

⁹⁴ NĚMCOVÁ, Barbora. Galerie získala model rybářské bašty z bývalého plzeňského výstaviště. In: *iDNES.cz*. 12. ledna 2014. [online]. . © 1999 - 2014. Dostupné z: <http://plzen.idnes.cz/rybarska-basta-plzen-v-zapadoceske-galerii-f2k-/plzen-zpravy.aspx?c=A140110_111330_plzen-zpravy_pp> [cit. 2014-01-22].

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Model Rybářské bašty z výstaviště obohatí v Plzni sbírku galerie. In: *ČeskéNoviny.cz*. 8. ledna 2014. [online]. . © 2014. Dostupné z: <<http://www.ceskenoviny.cz/kultura/zpravy/model-rybarske-basty-z-vystaviste-obohati-v-plzni-sbirku-galerie/1028069?>> [cit. 2014-01-22].

návštěvníci sami chytit na udici a personál jim je poté připravil. Model věrně rekonstruuje kromě samotné stavby i její blízké okolí včetně zmíněné nádrže s vodou.

Památníky

Klement Štícha se též architektonicky podílel na památnících v Nečtinách a Žihli, které vytvořil společně se sochařem, zasloužilým umělcem Aloisem Soprem.

V roce 1969 uběhlo 800 let od první zmínky o obci Nečtiny. Památník vytvořený o rok později a oslavující tuto událost, je umístěný na návsi na travnatém prostranství před bývalou radnicí (dnes restaurace Na radnici). Je tvořen jednopohledovou pískovcovou deskou postavenou na dvou soklech ve tvaru kvádrů a doplněný keramickými mísami. Uprostřed desky je umístěn stylizovaný znak Nečtin.

Na západním okraji Žihle, u pozdně barokního kostela sv. Filipa a Jakuba, byl vytvořen v roce 1972 památník obětem fašismu. Nachází se u hrobu 273 vězňů⁹⁷, kteří zde zahynuli při tzv. pochodu smrti v dubnu 1945. Toto pietní místo navrhl také Klement Štícha ve spolupráci s Aloisem Soprem.

Volná tvorba

Výtvarná tvorba Klementa Štíchy tvoří jakousi protiváhu jeho občanské profese architekta, přesto však tyto dvě roviny nejsou ve vzájemné konfrontaci. Naopak by se dalo říci, že právě malířská a architektonická tvorba jsou ve vzájemné symbióze. Výtvarné dílo je začleňováno přímo do jím navržených architektonických či interiérových kompozic. Prostřednictvím obrazů a volné tvorby ustupuje Štícha z veřejných prostor do soukromí svého ateliéru, kde se může věnovat svým vzpomínkám a intimním prožitkům získaných především pobytem v přírodě, ať už v místech prožitého dětství, milované Šumavě či v okolí své chalupy v Plachtíně na Nečtinsku.

Jaroslav Peklo charakterizoval jeho ranou tvorbu slovy: „*Štícha není figuralista, a nedělá ani portréty; maluje vesnické chalupy, záběry z Plzně, krajiny a starou architekturu. Jeho práce nejsou chmurné, přemalované nebo kresebně chybné - naopak signalizují autorův humor, radost z podařené čáry, a všechny se vyznačují suverénní kresbou, barevnou vyvážeností, smyslem pro zkratku a lehkostí, s jakou byly tvořeny.*“⁹⁸ Přestože to jsou slova, která popisují tvorbu dvaatřicetiletého výtvarníka, jsou platné po období celého jeho tvůrčího života.

⁹⁷ Žihle. In: *Stránky obce Žihle* [online]. Dostupné z: <<http://www.ou-zihle.cz/historie.html>> [cit. 2014-06-16].

⁹⁸ PEKLO, Jaroslav. Klement Štícha. In: *Kulturní přehled*. Plzeň: Park kultury a oddechu, 1965, s. 8.

Výtvarník se během svého života účastnil několika desítek kolektivních výstav a v pozdějším období představil svou tvorbu na mnoha samostatných výstavách. Z těch reálně nedávných můžeme jmenovat výstavu *Moje město Plzeň*, která probíhala v letních měsících roku 2005 v Západočeském muzeu. Na tomtéž místě prezentoval svoji *Současnou tvorbu* na přelomu let 2004 a 2005. V létě 2012 pak proběhla rozsáhlá výstava *Pocťa krajiny* v chotěšovském klášteře, kde umělec představil i svá velkoformátová nebo prostorová díla, jež ne všechna mohla být díky svým rozměrům do té doby představena veřejnosti.

Tvůrčí vývojové fáze

Tak jako každý umělec si i Klement Štícha během své přes půl století dlouhé tvorby prošel několika vývojovými etapami. Potužáková a Wenig nabízejí pohled v kontextu užívání barev i kompozici obrazu. Losenický se zaměřuje na sdělení citového vztahu divákovi.

Potužáková⁹⁹ uvádí, že v rané formě využíval Štícha klasickou perspektivu a spíše potmělou paletu. Postupně se ve svých obrazech dopracoval k nahlížení shora, ptačí perspektivě, která mu umožňovala opomíjet řadu detailů a naopak se více věnovat barevným plochám. V poslední době pak využíval i nových materiálů a jejich kombinací a svá témata řadil do vícečetných celků.

Podobně se ke Štíchově malířskému vývoji staví i Jan Wenig¹⁰⁰, který spatřuje první období ve výtvarnickových temných barvách, místy oživených bílým nebo světle šedým kontrastem, a konstruování geometrických objemů a citlivých linií. V dalším období pak poukazuje na projasňující se barevnou paletu a autorův zájem o několik základních krajinných celků, které dále přetváří do rozmanitějších tvarů. Symbol klidu objevuje ve vertikále, naopak dramaticčnost obrazu dodává složitost křivek a koulí.

Losenický pak dělí malířskou tvorbu Klementa Štíchy na tři vývojové etapy podle výmluvnosti citového prožitku autora směrem k divákovi. Podle něj první období, přelom 60. a 70. let, zdůrazňuje „*struktury malířských materiálů v technice enkaustiky a jejich kombinací, které nás v prosvítání průhlednými lazurami obohacuje o hmatový vjem a s ním vyvolává i naše souznění s racionálnem nejméně poznamenanými vrstvami psychiky.*“¹⁰¹

V období dalšího desetiletí Štíchovy tvorby pak upozorňuje na barevnou příbuznost a kontrastní kolorit. „*Zlatově okrové plochy postihují základní harmonické souznění*

⁹⁹ POTUŽÁKOVÁ, Jana. Klement Štícha bilancuje v Západočeském muzeu. *Plzeňský deník*. 28. ledna 2005, roč. 14, s. 2.

¹⁰⁰ WENIG, Jan. Dojmy z výstavní síně. *Pravda*. 13. listopadu 1969. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

¹⁰¹ LOSENICKÝ, Bronislav. Je co objevovat. K výstavě obrazů Klementa Štíchy v plzeňské galérii Jiřího Trnky. *Právo*. 23. listopadu 1992, roč. 2, s. 6.

krajinných prvků, kontrasty teplých červení a chladných zelenomodrých tónů vnášejí do obrazů protikladnost civilizačních a přírodních momentů v jejich reálné symbióze.“¹⁰²

Poslední období je pak ve víceméně monochromní barevnosti, která ovšem zesiluje dynamičnost krajinného motivu, prostorovou otevřenost a tím dává divákovi možnost svobodnějšího nahlížení na dílo a většího využití fantazie.

Malby

Hlavní inspiraci k malbě nalézá Klement Štícha v přírodě, ve které strávil své dětství a rád se k ní vracel nejen ve svých vzpomínkách po celý život. Jak uvádí Jana Potužáková, příroda je pro Štíchu „*pramenem hedonismu, harmonie, klidu i pohybu, radosti i smutku. Vládne zde tedy dialektika vztahů, z nichž posléze eliminuje, aby preferoval kladné póly. Proto v kontextu Štíchovy malířské tvorby nenalzáme negaci života, ale jeho rozvoj, oslavu, vzestup...*“¹⁰³ Sám Štícha, přestože nezpracovával klasickým realistickým způsobem, se necítil být abstraktním umělcem¹⁰⁴. Přírodou se inspiroval a navíc do svých děl vnášel imaginární vjemy. Snažil se zachytit atmosféru přírody tak, jak na něj působila.

Malířská díla Klementa Štíchy vznikala buď díky prvotním kresebným záznamům, nebo tak jak se umělci přírodní scenérie vryly do paměti. Prvořadou úlohu v obraze hraje vždy barva, kterou díky svému koloristickému cítění dokáže uplatnit jak v teplé či studené škále, tak i komplementárních tónech. Podle Potužákové¹⁰⁵ vychází při práci s barvou z informelu, kde ho ovlivnil hlavně bělorusko-francouzský malíř Marc Chagall nebo Francouz Robert Delaunay.

Malíř využívá širokou škálu výtvarných technik, které využívá samostatně i ve vzájemné kombinaci. Tvoří olejem, akrylem, temperovými či pastelovými barvami. Právě pastel můžeme zařadit na pomezí kresby a malby, čehož také autor využívá při tvorbě touto technikou a přechází od kresebné linie k barevné plošnosti. Pastel mu umožňuje vytvářet nejjemnější barevné přechody, využívat sousedství protikladných barev nebo naopak produkovat celé převážně monochromní obrazy.¹⁰⁶

„Žánrové spektrum Štíchovy malířské tvorby je poměrně omezené. Je soustředěn prioritně na přírodu, zejména krajinu, sekundárně na vedutu, v níž vůdčí postavení zaujímá

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy*. Plzeň: Stráž, 1984, s. 2.

¹⁰⁴ RABOCH, Zdeněk. Klement Štícha hledí na svět s optimismem. *Plzeňský kulturní přehled*. Příloha Plzeňského deníku, říjen 2002, roč. 9, s. 28.

¹⁰⁵ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy. Současná tvorba*. Plzeň: Galerie Jiřího Trnky, 2002, s. 2.

¹⁰⁶ LOSENICKÝ, Bronislav. Jaro s tvorbou Klementa Štíchy. Galerie 21 v Prokopově ulici otevřela výstavu zahrnující obrazy, kresby, pastely a aradekory plzeňského architekta. *Plzeňský deník*. 22. března 2000, roč. 9, s. 17.

Plzeň, město, k němuž se v desetiletích soužití s ním vytvořily u autora specifické separátní vztahy. ¹⁰⁷

Právě krajinu Plzeňska, ale i Chodska a Rokycanska prezentoval na výstavě v Nepomuku v roce 1997. Ve své volné malbě si postupně vytvořil osobitou techniku, kdy kombinuje průzračné lazury s drsným povrchem pískovaných ploch, akryl s olejem či temperu s voskovou malbou.¹⁰⁸ Zároveň mu hladký či zdrsňený povrch nebo i jemná modelace umožňuje využívat povrchové struktury a přibližovat se reliéfnímu charakteru nejen plzeňské krajiny, ale i jejího okolí. Tímto způsobem se snaží přetlumočit svůj osobní prožitek, niterný vztah k věcem důvěrně známým. Jeho obrazy však nepředávají jen to, co sám autor vidí, ale také vyvolávají emoce, barvy a jejich kombinace zasahují divákův zrak a dávají prostor pro vlastní invenci, fantazii a vyprávění příběhů a vzpomínek.

O rok později, v zimě 1998, pak představil v plzeňské galerii V patře obrazy, ve kterých se oproti předchozím soustředil pouze na určité výseky reality, nejčastěji na koruny stromů, z nichž pak budoval celou kompozici.¹⁰⁹

Autor také pracuje s formáty svých obrazů. Vedle klasických obdélníkových a čtvercových ploch využívá také kruh neboli tondo či jiné méně frekventované tvary.

Kresby

Přestože je v malbě realita zašifrovaná umělcovým dojmem a fantazií, v kresbě je skutečnost podána jistou vypsanou rukou architekta, v nichž se věnuje především městským motivům a vedutám.

Jeho kresebné záznamy přinášejí pohledy na místa v kraji, která ho něčím oslovila a váže ho k nim osobní zájem. „*Rukopis kreseb, ale i grafik a počítačových grafik je u Klementa Štíchy nezaměnitelný, dokládá vždy jeho kreslířskou vyspělost a také nikdy nepopírá profesi architekta. Linie je pružná, jaksi technicky strohá, ale přesto živá, plná.*“¹¹⁰ Takto popisuje Štíchovu kresbu Jana Potužáková, která zároveň upozorňuje, že je to pilný a neúnavný autor, jenž „dokáže neustále vidět nové v mnohokrát viděném.“¹¹¹

Během výstavy v Nepomuku v roce 1997, představil Klement Štícha své kresby, které vznikly právě díky inspiraci tímto městem. Zachytil na nich různá zákoutí i hlavní dominanty, jakými jsou kostel sv. Jana nebo zámek na Zelené hoře.

¹⁰⁷ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy*. Plzeň: Stráž, 1984, s. 2.

¹⁰⁸ ŠMÍD, Miloslav - ŠMÍDOVÁ, Věra. Klement Štícha vystavuje v Nepomuku: Jasný rozumový řád a smysl pro vyváženou kompozici prozrazují i ve volné tvorbě architekta. *Plzeňský deník*. 11. července 1997, roč. 6, s. 14.

¹⁰⁹ Krajina Klementa Štíchy. Tolikrát ztvárněné téma v nové působivé podobě. *Plzeňský kulturní přehled*. Příloha Plzeňského deníku, prosinec 1998, roč. 5, s. 21.

¹¹⁰ ŠTÍCHA, Klement. *Moje město Plzeň*. [s. 3]: 2005.

¹¹¹ Tamtéž.

Náměty z Plzně a okolí pak Štícha prezentoval v Galerii 21 v roce 2000. Bronislav Losenický se k jeho kresbám vyjádřil takto: „V kresbách dosvědčuje nejen pohotovost záznamu a smysl pro pohledovou atraktivnost námětu. Plzeňské motivy, rokycanská zákoutí, venkovské konfigurace budov... Zároveň to jsou více než kresebné dokumenty. Mají svou osobitou stylizační jednotu, rukopisnou originalitu, lineární dynamiku přítlaku a odlehčení, vyznačují se rozmanitostí šrafury i protiklady sytě prokreslených a kresbou nepokrytých míst.“¹¹²

Motivy spojené s Plzní a plzeňským pivovarem pak autor představil také na výstavě v pivovaru v roce 2003.

Dle slov Štíchova syna Petra¹¹³ měl vizi vytvoření stálé galerie, kde by byly prezentovány kresby městeček. Prý byl rád, když návštěvníci v jeho dílech poznávali místa, která znají. Některé jeho práce měly i dokumentární charakter. Postupem času došlo ve městech a vesničkách k různým stavebním úpravám a jeho kresby tak zachycovaly místa, jak si je mnozí pamětníci uchovali ve svých vzpomínkách. Tento nápad mu patrně vnukla i velká výstava zorganizovaná v regionálním muzeu v Nečtinech, kde vystavoval svá díla s motivy Nečtínska, Žlutic, Plachtína a okolí.

Aradekory

Pod pojmem aradekor rozumíme netkanou moderní tapiserii z přírodní vlny, kdy jsou hebké chomáčky tkaniny strojově spojovány s podkladem. Za zakladatele této techniky je považován domažlický malíř František Šlégr.¹¹⁴

Přestože byl aradekor pro Klementa Štíchu spíše okrajová záležitost, už od 70. let soustavně spolupracoval s ateliérem aradekoru n. p. Elitex ve Kdyni.¹¹⁵ Jeho práce zdobily či v některých případech stále ještě zdobí řadu interiérů veřejných budov, např. odbavovací hala letiště v Kbelích, sanatorium ve Františkových Lázních a nespočet obřadních síní.

Své aradekory představil poprvé v roce 1970 ve výstavní síni ČFVU v Plzni¹¹⁶. O sedm let později je vystavil společně se svými kresbami a obrazy v Centru Doubravka. Z novějších můžeme uvést výstavu z roku 2000 v Galerii 21¹¹⁷, kde prezentoval aradekory se svými dalšími díly a v roce 2001 představil tyto práce společně se dvěma dalšími výtvarníky, Slavěnou Jandovou a Zdeňkem Světlíkem, v zasedací síni Úřadu městského obvodu v Plzni-

¹¹² LOSENICKÝ, Bronislav. Jaro s tvorbou Klementa Štíchy. Galerie 21 v Prokopově ulici otevřela výstavu zahrnující obrazy, kresby, pastely a aradekory plzeňského architekta. *Plzeňský deník*. 22. března 2000, roč. 9, s. 17.

¹¹³ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013.

¹¹⁴ JÍCHA, Josef. Zahrady Klementa Štíchy. Výstava aradekorů v plzeňském Centru. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

¹¹⁵ Architekt a výtvarník. K životnímu jubileu Klementa Štíchy. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

¹¹⁶ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy*. Plzeň: Stráž, 1984, s. 4.

¹¹⁷ LOSENICKÝ, Bronislav. Jaro s tvorbou Klementa Štíchy. Galerie 21 v Prokopově ulici otevřela výstavu zahrnující obrazy, kresby, pastely a aradekory plzeňského architekta. *Plzeňský deník*. 22. března 2000, roč. 9, s. 17.

Doubravce. Prezentoval zde sedm děl s přírodní tematikou. Jeho aradekory se podobají výtvarnému projevu při malbě olejem. Z přírody vybírá jednotlivé výrazné fragmenty, postaví je do popředí svého zájmu a buduje z nich pak novou architekturu výtvarného díla¹¹⁸.

Členství v organizacích

Klement Štícha byl členem Svazu českých výtvarných umělců Západočeského kraje a Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti. Podle Potužákové¹¹⁹ náležel v obou profesních organizacích k aktivním členům, protože se vždy snažil o pozitivní formování výtvarných hledisek a uměleckou profesionalitu výtvarných umělců a jejich odpovídající postavení ve společnosti. V obou organizacích byl členy kolegiálně volen do řady funkcí, pracoval v předsednictvu, v radě, v komisích. Trvale se snažil o spolupráci se všemi členy a s hosty umělců, byl architektem členských výstav obou organizací, zejména těch, které byly dlouhodobě realizovány ve výstavní síni Západočeské galerie Masné krámy. Při této práci neuplatňoval lokální či individuální zájmy, ale usiloval o celkový pohled na výtvarnou tvorbu západních Čech.

V rámci SČVU i UVU plzeňské oblasti se zúčastňoval všech zahraničních prezentací. Zprvu to byly družební oblasti ve východním bloku, v současnosti se jednalo o partnerská území či přímé kontakty UVU plzeňské oblasti zejména v rakouském a bavorském příhraničí. Rád se také zúčastňoval mezinárodních tvůrčích plenérů, kde byl vždy vítaným hostem pro svoji komunikativnost a vzdělanostní rozhled. O samostatných autorských zahraničních výstavách není Potužáková¹²⁰ příliš informována.

SČVU Západočeského kraje

Svaz českých výtvarných umělců Západočeského kraje navazuje na činnost několika předcházejících organizací.

Již roku 1925 bylo malířem Jaroslavem Krátkým založeno Sdružení západočeských výtvarných umělců v návaznosti na starší Spolek výtvarníků plzeňských z roku 1919 a Uměleckou skupinu pod vedením grafika Jana Konůpka. Toto Sdružení se v Praze poprvé představilo roku 1932 kolektivní výstavou v Obecním domě.¹²¹

Na Sdružení západočeských výtvarných umělců pak navazuje Krajské středisko Svazu československých výtvarných umělců v Plzni, v čele s malířem Janem Wenigem, založené v roce 1950.

¹¹⁸ ŠMÍDOVÁ, Věra - ŠMÍD, Miloslav. Trojice umí kouzlit v aradekoru. *Plzeňský deník*. 21. srpna 2001, roč. 10, s. 17.

¹¹⁹ Rozhovor autorky s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ ŠULC, Marcel. *Výtvarní umělci Západočeského kraje*. Plzeň: Svaz českých výtvarných umělců, 1977, s. 3.

Západočeská organizace SČVU byla založena v březnu 1973 za vedení malíře Josefa Šteffela, zasloužilého umělce sochaře Aloise Sopra, sochaře Karla Kuneše a malířů Jana Weniga, Václava Vodáka a Pavla Maura¹²². Právě tato organizace, v níž bylo zastoupeno výrazné procento mladých umělců, přispívala svou činností v západočeském kraji k dalšímu rozvoji kulturního života. Také se podílela na úkolových akcích, pořádaných ve spolupráci s Dílem, podnikem Českého fondu výtvarného umění, jež rozšířily výstavní činnost SČVU. Úkolové akce nesly názvy např. *Mizející krajina*, *Moje město Plzeň*, *Zemědělské Tachovsko*¹²³, *Průmyslová Plzeň - Škodovka*¹²⁴, *Škodovka očima výtvarníků* nebo *Hornické Sokolovsko*¹²⁵. Umělci, pod vlivem socialismu, spolupracovali i s výrobními odvětvími, díky čemuž vznikala technicky zaměřená výtvarná díla.

Klement Štícha byl přijat do Svazu výtvarných umělců v roce 1967¹²⁶. Z úkolových akcí se účastnil výstav *Moje město Plzeň*, *Zemědělské Tachovsko* a *Hornické Sokolovsko*¹²⁷. V průběhu tohoto období vytvořil také několik děl z prostor plzeňské továrny Škoda, na kterých zachycuje nejen panorama střech, ale také turbíny, hutní průmysl a další díla demonstrující technickou vyspělost Západočeského kraje.

To také dokládají slova A. Mužíka v úvodu katalogu k výstavě k 30. výročí únorového vítězství, při níž se prezentovali členi SČVU v plzeňských Masných krámech: „*Krása přírody stále znovu objevovaná uměním, živý rytmus práce, převratná dynamika společenského dění neoddělitelně spjatá s niterným myšlenkovým a emocionálním světem člověka naší doby, zápas o sociální, technický, kulturní pokrok, boj o mírovou budoucnost lidstva, to vše jsou nevyčerpatelné inspirující zdroje soudobého umění.*“¹²⁸

Unikátní akce pak proběhly k příležitosti 35. výročí osvobození Československa, kdy byli přizváni umělci dalších socialistických zemí - Sovětského svazu, Polska, NDR nebo Bulharka a společně prezentovaly svá díla v Plzni, Geře a Rudolfstadtu.¹²⁹ Výstavám předcházely návštěvy uměleckých delegací či pracovní pobyty jednotlivých výtvarných umělců. Klement Štícha na těchto výstavách představil aradekor s názvem *Podzim*.

UVU plzeňské oblasti

¹²² Tamtéž.

¹²³ *Západočeští výtvarníci k 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou*. Plzeň: Svaz českých výtvarných umělců, 1975, s. 2.

¹²⁴ ŠULC, Marcel. *Výtvarní umělci Západočeského kraje*. Plzeň: Svaz českých výtvarných umělců, 1977, s. 3.

¹²⁵ *Výtvarné umění a architektura. Výstava k 60. výročí KSČ*. Plzeň: Stráž, 1981, s. 2-6.

¹²⁶ Tvořím tak, jak jde život, říká malíř. V Trnkově galerii začíná výstava obrazů Klementa Štíchy. *Plzeňský deník*. 5. května 1998, roč. 7, s. 14.

¹²⁷ ŠTÍCHA, Klement. *Obrazy*. Plzeň: Stráž, 1984, s. 4.

¹²⁸ *Západočeští výtvarní umělci*. Plzeň: Stráž, 1978, s. 1.

¹²⁹ *Členská družební výstava*. Plzeň: Stráž, 1980, s. 1-2.

Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti navazuje na činnost Sdružení západočeských výtvarných umělců, které vlivem centralizačních likvidačních tlaků a vznikem jednotného Svazu československých výtvarných umělců zcela zaniklo 18. listopadu 1951¹³⁰, tak jako byla obecně ukončena činnost všech uměleckých spolků¹³¹. Příslušníci druhé a třetí generace SZVU se pak snažili oživit tradici organizace v nově založené Unii výtvarných umělců plzeňské oblasti v roce 1990, v jejímž čele od počátku stál akademický malíř Jaroslav Zapletal. Především i díky faktu, že mnozí z nich byli pedagogicky činní a mohli tak dědictví spolku předávat dalším generacím¹³².

V současné době Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti sdružuje 76 výtvarníků regionu - malířů, sochařů, designerů, výtvarníků v oboru užitého umění a teoretiků¹³³. Pravidelná výstavní činnost, jak umělců UVU, tak i jejich domácích a zahraničních hostů, je soustředěna v Galerii Jiřího Trnky, jejíž modernizaci navrhl Klement Štícha. Členské výstavy jsou pořádány ve výstavní síni Západočeské galerie Masné krámy. Dále pak členové UVU plzeňské oblasti vystavují samostatně v České republice i zahraničí (SRN, Rakousku, Francii, USA, Kanadě ad.¹³⁴) a účastní se mezinárodních symposií a výstav. Klement Štícha se dlouhodobě podílel na činnosti UVU PO a pracoval v jejím vedení i komisích.

Samostatné výstavy a zastoupení ve sbírkách

Klement Štícha se poprvé představil plzeňské veřejnosti samostatnou výstavou již v roce 1969¹³⁵. Už předtím však byly známy jeho architektonické práce nebo realizace ve výstavnictví či řešení prostorových i plošných výtvarných objektů.

V listopadu 1969 představil své obrazy ve výstavní síni ČFVU na náměstí Republiky v Plzni v domě U červeného srdce společně se Zdeňkem Jílkem, který zde prezentoval své

¹³⁰ LOSENICKÝ, Bronislav. Zesílení likvidačních tlaků na Sdružení. In: *UVU Plzeňské oblasti* [online]. Dostupné z: <<http://www.uvu-plzen.cz/historie-szvu.php>> [cit. 2014-06-19].

¹³¹ POTUŽÁKOVÁ, Jana. *Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti*. Plzeň: Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti, 1995, s. 3. ISBN 80-901003-5-X.

¹³² LOSENICKÝ, Bronislav. Význam SZVU v minulém i současném výtvarném životě Plzně. In: *UVU Plzeň* [online]. Dostupné z: <<http://www.uvu-plzen.cz/historie-szvu.php>> [cit. 2014-06-19]

¹³³ O nás. In: *UVU Plzeň* [online]. Dostupné z: <<http://www.uvu-plzen.cz/onas.php>> [cit. 2014-06-19].

¹³⁴ POTUŽÁKOVÁ, Jana. *Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti*. Plzeň: Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti, 1995, s. 3. ISBN 80-901003-5-X.

¹³⁵ LOSENICKÝ, Bronislav. Jednota člověka a prostředí. Zamyšlení nad dílem architekta a malíře Klementa Štíchy. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

skulptury. Výstava podle Václava Kuchynky¹³⁶ ukázala na sounáležitost mezi umělci, jejichž díla se nikterak neutlačovala, ale naopak vzájemně doplňovala. Jílek, sochař a malíř, často doplňoval architekturu svými díly a Štícha, architekt a malíř, projevoval smysl pro plastičnost.

Další plzeňskou samostatnou výstavu uspořádal Štícha v roce 1976, na které představil ucelený cyklus maleb inspirovaných přírodou.¹³⁷

Současná tvorba (2004-2005)

Velká souhrnná výstava pod názvem Současná tvorba proběhla na přelomu let 2004 a 2005 v Západočeském muzeu. Klement Štícha zde představil stovku abstraktních obrazů přírody severního Rokycanska, Zbirožska, Blovicka či Šumavy, která znamenala průřez jeho padesát let dlouhou uměleckou tvorbou a přechod od realističtějších děl k abstraktním. Výtvarník představil výstavu takto: „*Je to oslava krajiny ve všech podobách. Krajina totiž není jen strom nebo kámen. Je to i život, který v ní probíhá, je to let ptáku, poryv větru, běhají tu brouci a teče voda. Tahle výstava je tedy jakási kytice pro krajinu. Chtěl bych, aby každý, kdo sem přijde, si jednu kytičku vzal a ošetřoval ji.*“¹³⁸

To, že krajina byla hlavním průřezovým tématem výstavy, potvrdil slovy: „*Krajina je také v plzeňské expozici jediným tématem. Není ale nakreslena reálně, spíš mi vždycky v jejím zobrazení jde o zachycení atmosféry, nálady. A nejde jen o pohodu a harmonii, ale i o dramatičnost přírody, kdy se slunečné počasí změní v déšť nebo mlhu.*“¹³⁹

Štícha zde představil svůj osobitý styl tvorby typický barevností, úpravami povrchu obrazů a v některých případech i neobvyklými formáty či prostorovými rozměry jednotlivých děl.

Ve stejném období probíhala výstava také v Rokycanech, kde však na rozdíl od Západočeského muzea byly vystavovány kresby, ve kterých se věnoval historické architektuře měst a vesniček.

Moje město Plzeň (2005)

Výstava Moje město Plzeň se konala v letních měsících roku 2005 po dobu deseti týdnů opět v Západočeském muzeu v Plzni a představila zhruba dvě stovky obrazů

¹³⁶ ŠTÍCHA, Klement. *Štícha-obrazy; Jílek-sochy*. Plzeň: Stráž, 1969.

¹³⁷ LOSENICKÝ, Bronislav. Jednota člověka a prostředí. Zamyšlení nad dílem architekta a malíře Klementa Štíchy. Novinový výstřižek, nedatováno. Osobní archiv Petra Štíchy.

¹³⁸ ČEKANOVÁ, Markéta. Štíchovy obrazy oslavují krajinu. Výstava obrazů Klementa Štíchy je křtem rekonstruovaných prostor Západočeského muzea. *Kraj Plzeňský*. Příloha Mladé fronty Dnes, 2. prosince 2004, roč. 15, s. 9.

¹³⁹ HERNANDEZOVÁ, Svatava. Hlavním motivem je krajina. Obrazy Klementa Štíchy obsadily nově upravené prostory muzea. *Právo*. 7. prosince 2004, roč. 14, s. 11.

s plzeňskou tematikou. Klement Štícha zde představil své kresby, litografie, pastely, oleje a jeden goblén, na dílech pracoval desítky let. Z novější tvorby pak představil řadu svých sluníček, tedy pastelů, kde je hlavní dominantou personifikovaná podoba slunce, v tomto případě nad městem.

Přestože výtvarník vyrůstal na vesnici, většinu života strávil v Plzni, a proto mu na městu velmi záleží. Vernisáž výstavy uvedl slovy: „*To není jenom moje výstava. To je výstava nás všech, tvoje, tvoje, tvoje. [...] Zapojili se architekti, výtvarníci, muzikanti, staří, mladí, historici, rodáci, protože město je všech. A jsem rád, že to pochopili i představitelé města či podniků.*“¹⁴⁰

Název *Moje město Plzeň* nese stěžejní pastelový triptych, po kterém je celá expozice pojmenována.¹⁴¹ Formou malované koláže ve valérech modré jsou zde zachyceny významné dominanty Plzně.

Ve svých dílech se malíř věnoval jak historickému centru, kde je unesen krásou starých uliček a architekturou různých výtvarných slohů, tak i okrajovým částem města či sídlištěm na Slovanech, Doubravce nebo Severního Předměstí, k němuž patří i rekreační oblasti Boleveckých rybníků. Je též fascinován průmyslovými objekty, např. teplárnou, kterou označuje jako „moderní baroko“¹⁴² a zachytil ji v obrazech *Teplo pro Plzeň I a II*. V mnoha svých dílech (např. *Rodina, Návrat domů, Opuštěnost, Tichý rozhovor, Samota ad.*¹⁴³) opět znázornil i své pocity a nálady pomocí modrých, zelených, červených a žlutých valérů, které také znázorňují jednotlivá roční období. Případně i již zmíněná sluníčka dodávají dílům specifický charakter a pulzující energii.

Výtvarná díla jsou zároveň nejen pro něj jakési historické dokumenty, které vypovídají o tom, jak dané místo vypadá nebo již vypadalo. Protože jak sám autor uvádí: „*Kterékoliv z těchto míst [...] se může za rok, dva, za pět let úplně změnit.*“¹⁴⁴

Celá expozice byla specifická také tím, že se každý týden, po celou dobu jejího trvání, mohli návštěvníci setkat se slavnými plzeňskými osobnostmi. Doprovodného programu se zúčastnili např. rodáci Jiří Suchý nebo Lubomír Brabec či plzeňští architekti Jan Soukup a Anna Hostičková, dále pak výtvarníci, hudebníci, politici a mnozí další. Klement Štícha se k tomu vyjádřil takto: „*Je to přirozené, vždyť Plzeň nejsou jen budovy, silnice, historické náměstí. Hlavní jsou lidé v ní - podnikatelé, umělci, lékaři nebo třeba uklízečky. Na všech záleží, jak se bude město v budoucnosti vyvíjet.*“¹⁴⁵

¹⁴⁰ Štícha oslavuje své město Plzeň. V doprovodném programu výstavy se představí známí plzeňští patrioti, třeba Jiří Suchý. *Kraj Plzeňský*. Příloha Mladé fronty Dnes, 17. června 2005, roč. 16, s. 9.

¹⁴¹ BRŮHOVÁ, Bedřiška. Klement Štícha má rád Plzeň a důvěřuje jejímu mládí. *Plzeňský deník*. 24. srpna 2005, roč. 14, s. 24.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Štícha oslavuje své město Plzeň. V doprovodném programu výstavy se představí známí plzeňští patrioti, třeba Jiří Suchý. *Kraj Plzeňský*. Příloha Mladé fronty Dnes, 17. června 2005, roč. 16, s. 9.

¹⁴⁵ VESELÁ, Dana. „Papučovou“ výstavu nečekejte. *Plzeňský deník*. 8. června 2005, roč. 14, s. 8.

O tom, že má Plzeň předpoklady pro výbornou budoucnost byl přesvědčen i v rozhovoru pro *Plzeňský deník*: „*Plzeň má nejlepší možnosti stát se skutečnou bránou do Evropy. Ale musí tu být všechno v jedné rovnováze. Chce to kvalitní fotbal, ale i divadlo, letiště, ale i nové výstaviště, které by bylo centrem společenského, kulturního, ekonomického i cestovního ruchu.*“¹⁴⁶

Zajištění doprovodných akcí během výstavy bylo ale velmi náročné, možná i to podle syna Petra¹⁴⁷ přispělo k infarktu myokardu, se kterým skončil jeho otec v nemocnici. Klement Štícha ale v rozhovoru na otázku, zda si nenabral příliš velké sousto a nepřecenil své síly, uvedl: „*Doma mi říkají, ať zvolním. Ale já to moc nedokážu. Pořád je co dělat.*“¹⁴⁸

Doubravka v obrazech Klementa Štíchy (2012)

Výstava pod názvem *Doubravka v obrazech* proběhla ve spolupráci s Uníí výtvarných umělců plzeňské oblasti jako připomínka autorových 79. narozenin. Prezentoval zde své kresby, pastely a kombinované techniky s tematikou plzeňské čtvrti Doubravka.

Práce byly rozdělené do tří tematických okruhů. Do prvního z nich byla zařazena díla přímo s motivy Doubravky, s kostelem sv. Martina a Prokopa v Plzni-Lobzích či s námětem obce Bukovec se zachovalou lidovou architekturou. Další práce pak přibližují Plzeň vůbec a třetí okruh zahrnuje městskou krajinu¹⁴⁹.

Zastoupení ve sbírkách

Díla Klementa Štíchy jsou zastoupeny ve sbírkách Galerie výtvarného umění v Chebu, Západočeské galerie v Plzni¹⁵⁰ a v Galerii umění Karlovy Vary¹⁵¹. Podle Václava Maliny¹⁵² se Štíchova další díla nacházejí ve sbírkách Galerie Klatovy / Klenová. Jeho slova se mi ale nepodařilo potvrdit na stránkách prezentujících členy organizací, ani přímo na webových stránkách Galerie. Dále jsou jeho výtvarná díla umístěna v soukromých sbírkách po celé České republice i v zahraničí.

¹⁴⁶ DVOŘÁK, Petr. Lidi, město Plzeň je váš domov. *Plzeňský deník*. 20. června 2005, roč. 14, s. 24.

¹⁴⁷ Rozhovor autorky s Ing. Petrem Štíchou, 16. 1. 2014.

¹⁴⁸ VESELÁ, Dana. Štícha: Škoda, že mi není čtyřicet. *Plzeňský deník*. 3. září 2005, roč. 14, s. 11.

¹⁴⁹ Klement Štícha věnuje výstavu obrazů krásám Doubravky. *Doubravecké listy*. Duben 2012, roč. 2012, s. 3.

¹⁵⁰ Štícha Klement. Zastoupení ve sbírkách. In: *Informační systém abART* [online]. © 2005 - 2006.

Dostupné z:

<<http://abartfull.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=zastoupenivesbirkach&IDosoby=1413>> [cit. 2014-06-24].

¹⁵¹ Štícha Klement. In: *UVU Plzeňské oblasti* [online]. Dostupné z: <<http://www.uvu-plzen.cz/Clenove/Sticha/index.php?autor=1>> [cit. 2014-01-22].

¹⁵² Rozhovor autorky s Mgr. Václavem Malinou, 28. 1. 2014.

Shrnutí

Klement Štícha, architekt a malíř, narozený v malé vesničce na Zbirožsku, ale tělem i duší zapsaný do historie umění a kultury Plzně, se od konce šedesátých let až do konce svého života významně podílel na utváření architektonického a hlavně interiérového vzezření veřejných i soukromých budov města a přičinil se též o jeho kulturní rozkvět. Svou optimistickou volnou tvorbou, která pro něj byla odreagováním, rozzářil nejednu výstavní síň Plzně i širokého okolí.

Přestože Štícha tvořil převážně v době normalizace, která je pro mnohé zavrženíhodná, zaslouží si, aby jeho tvorba neupadla v zapomnění. Zvláště v případě Hotelu CD, v současnosti určeného k prodeji, jenž věrně dokládá nejucelenější výtvarný počín architekta. Jako odraz architektury jedné epochy by měl zůstat ve své původní podobě zachován i pro další generace.

Díky výzkumu veřejného povědomí o tomto architektovi a malíři, jenž se neodmyslitelně zapsal do historie mezinárodních výstav EX Plzeň, v té době jedné z největších a nejpopulárnějších akcí nejen v Plzni ale i celé republice, je politováníhodné zjištění, že v současné době si jeho jméno dokáže vybavit málokdo. Proto jedním z cílů práce bylo čtenáři přiblížit nejen životní osudy výtvarníka, ale hlavně znovu připomenout jeho významnou architektonickou a interiérovou činnost, kterou by měl znát nejen erudovaný okruh plzeňských umělců, ale i širší veřejnost.

Primární cílem nebylo zrekapitulovat veškerou činnost Ing. arch. Klementa Štíchy, ale zaměřit se na díla, se kterými se může běžný návštěvník Plzně a okolí setkat i v současnosti, měly by být pro svůj význam uchovány v paměti či dokládají všestrannost výtvarníka. Vzhledem k absenci řady pramenů by v současné době ani rekapitulace veškeré činnosti nebyla možná. Proto se tato práce může stát podnětem pro širší zpracování tématu v následujících letech, kdy se předpokládá uložení pozůstalosti, jež v současnosti není stále kompletní, do městských archivů a inventarizace a zpracování jednotlivých již existujících fondů.

Vzhledem k neexistenci žádné souhrnné monografie, bylo nutné nashromáždit co nejvíce materiálů a informací, podrobit je důsledné analýze a následně interpretovat v této práci.

Jak už bylo uvedeno v úvodu, k tématu není příliš mnoho písemných pramenů a literatury, proto bylo nutné využít metodu orální historie. Setkala jsem se s pěti pamětníky, kteří mi poskytli cenné informace. Zaznamenání jejich výpovědí netvoří samostatnou kapitolu (mimo vzpomínek Jany Potužákové), ale prolínají se celou prací tak, aby vhodně ilustrovaly kontext doby či činnost výtvarníka.

Jiným hodnotným zdrojem se mi stala návštěva besedy s pamětníky a tvůrci plzeňského výstaviště, konané jako doprovodná akce k výstavě *Lesk, barvy a iluze / Architektura Plzně v šedesátých letech* v Západočeské galerii. V neposlední řadě je též pro tuto práci významný

záznam rozhovoru s Klementem Štíchou pro Český rozhlas v pořadu *Náš host* z 19. ledna 2013. Dalšími cennými podklady mi byly články z dobového tisku získané v plzeňských knihovnách nebo z osobního archivu Petra Štíchy. Odtud též pocházely některé katalogy k výstavám.

Tato práce by se tedy měla stát první publikací, která se zabývá osobností a tvorbou malíře a architekta Klementa Štíchy. Je politováníhodné, že vznikala krátce po jeho smrti, a proto neobsahuje žádný osobní rozhovor přímo s ním. Přesto ale pevně věřím, že čtenáři poskytla mnoho poznatků a přispěla k tomu, aby odkaz umělce neupadl zcela v zapomnění.

Summary

Klement Štícha, an architect and a painter, born in a little village near Zbiroh, has left a mark in the history of art and culture in Pilsen. From the 60s till the end of his life, he had had a significant role in shaping the architecture and interior design of many public and private buildings in the city and he also contributed to it's cultural development. His optimistic and unconstrained work, which was relaxing for him, has brighten up many exhibition halls not only in Pilsen.

Although Štícha was active mainly during the era of normalization, which many people find deplorable, he deserves not to be forgotten. Especially in the case of Hotel CD, currently for sale, which proves to be his most complete architectonic achievement. As a reflection of an architecture of the era, it should be preserved in its original form for the next generations.

Thanks to a poll about public awareness of this architect and painter, who has been a part of EX Pilsen international exhibiton history, at the time one of the biggest and most popular events not only in Pilsen, but in the whole country, it is regretful to find, that presently, only a few people are able to remember his name. For that reason, one of the purposes of this thesis is to acquaint the reader not only with the life story of the artist, but mainly to remind his significant architectonic and interior design work, which should be known not only to the inner circle of pilsner artists, but also to the general public.

Literatura / References

Archivní prameny:

Státní oblastní archiv v Plzni, fond Krajská projektová organizace Stavoprojekt Plzeň, fotodokumentace projektů.

Státní oblastní archiv v Plzni, fond Krajská projektová organizace Stavoprojekt Plzeň, Vyšší obslužné středisko Plzeň-Doubravka, projektová dokumentace.

Orální prameny:

HLOBIL, Jiří. *Vzpomínky na fenomén plzeňského výstaviště*. Beseda s pamětníky a tvůrci. Západočeská galerie v Plzni, 4. února 2014.

Rozhovor s Ing. Petrem Štíchou, 26. 11. 2013. Syn Klementa Štíchy.

Rozhovor s Ing. Petrem Štíchou, 16. 1. 2014. Syn Klementa Štíchy.

Rozhovor s Mgr. Václavem Malinou, 28. 1. 2014. Bývalý ředitel Galerie města Plzně.

Rozhovor s Ing. arch. Petrem Domanickým, 24. 2. 2014. Kurátor sbírky architektury v Západočeské galerii.

Rozhovor autorky s PhDr. Vladislavem Krátkým, 12. 5. 2014. Bývalý pracovník archivu Škoda.

Rozhovor s PhDr. Janou Potužákovou, 20. 5. 2014. Přítelkyně, spolupracovnice, předsedkyně Rady Unie výtvarných umělců plzeňské oblasti a bývalá ředitelka Západočeské galerie.

O autorce

Mgr. Petra Cinkaničová (*) Je absolventkou navazujícího studia Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů v aprobaci dějepis - výtvarná výchova na FPE ZČU v Plzni.

e-mail: cinkanic@students.zcu.cz